

Kronika działalności Muzeum Krakowa w 2024 roku

Informacje o autorze: historyk, kustosz Muzeum Krakowa, zastępca dyrektora ds. programowych Muzeum Krakowa, <https://orcid.org/0000-0001-8460-0078>

Information about the author: historian, Collections Curator at the Museum of Kraków, Deputy Programme Director at the Museum of Kraków, <https://orcid.org/0000-0001-8460-0078>

Słowa kluczowe: jubileusz 125-lecia Muzeum Krakowa, Wincenty Wodzinowski, świętowanie w Krakowie, krakowianie, afisze śmierci, *Zmysłowe miasto*, edukacja i programy edukacyjne, działania społecznościowe, lokalność, projekty badawcze, Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa, Rada Muzeum Krakowa VI kadencji, frekwencja

Keywords: quasiquicentennial of the Museum of Kraków, Wincenty Wodzinowski, celebrating in Kraków, Cracovians,

death posters, *Sensual City*, education and educational programmes, museum – community partnership, outreach and participation, localness, research projects, Kraków's Intangible Heritage Interpretation Centre, the 6th term of the Council of the Museum of Kraków, attendance

125-lecie Muzeum Krakowa

2024 był rokiem jubileuszu 125-lecia Muzeum Krakowa. Program wydarzenia był skierowany do mieszkańców miasta oraz społeczności skupionych wokół naszej instytucji, ale zawierał także elementy budujące i integrujące zespół Muzeum. 31 maja, w historyczną datę powołania Muzeum w 1899 roku, w salach krakowskiego magistratu w pałacu Wielopolskich odbyła się uroczystość wręczenia odznaczeń państwowych i miejskich pracownikom naszej instytucji. W uroczystości wzięli udział m.in. zastępca prezydenta Krakowa Maria Klaman oraz przedstawiciel prezydenta RP Andrzeja Dudy prof. Andrzej Waśko. 29 czerwca w Barbakanie

Uroczystość wręczenia odznaczeń państwowych i miejskich pracownikom Muzeum Krakowa, sale krakowskiego magistratu w pałacu Wielopolskich, 31 maja 2024 r., fot. Marcin Gulis, MK

dyrektor Muzeum Michał Niezabitowski zaprosił mieszkańców Krakowa do wspólnej zabawy z okazji jubileuszu. Krakowianie mieli okazję uczestniczyć w koncertach i warsztatach, a także spotkać się z partnerami społecznymi Muzeum, którzy współtworzyli program wydarzenia.

Gala zamykająca obchody miała miejsce 18 grudnia 2024 roku w pałacu Pod Krzysztofory. W trakcie uroczystości wręczono odznaczenia państwowe i miejskie kolejnej grupie zasłużonych pracowników Muzeum. Zaprezentowano film wyprodukowany przez TVP poświęcony jubileuszowi naszej instytucji: *Kraków opowiadamy... 125 lat Muzeum Krakowa*. Gali jubileuszowej towarzyszył *Pokaz nabytków 2020–2024*. Zaprezentowano najcenniejsze i najważniejsze pod względem historycznym i artystycznym muzealia pozyskane przez Muzeum Krakowa w ciągu ostatnich pięciu lat.

Rada Muzeum Krakowa

27 marca 2024 roku w pałacu Pod Krzysztofory odbyło się pierwsze posiedzenie Rady Muzeum Krakowa VI kadencji (2024–2027). Prezydent Krakowa prof. Jacek Majchrowski wręczył akty nominacji 15 członkom Rady. Funkcję przewodniczącego w drodze głosowania powierzono prof. Krzysztofowi Zamorskiemu, a wiceprzewodniczącego – prof. Janowi Świąchowowi. Dyrektor Michał Niezabitowski przedstawił założenia działalności Muzeum na lata 2025–2031, natomiast zastępca dyrektora Jacek Salwiński omówił plan pracy Muzeum w 2024 roku, który został poddany pod dyskusję i ocenę członków Rady.

Rada Muzeum Krakowa obradowała po raz drugi w tym roku 4 listopada, również w pałacu Pod Krzysztofory, wyjątkowo pod kierunkiem wiceprzewodniczącego Rady Muzeum prof. Jana Świącha. Rada zapoznała się z planami Muzeum na rok 2025 i stanem realizacji wybranych projektów strategicznych Muzeum. W posiedzeniu wziął udział pełnomocnik prezydenta Krakowa ds. kultury Paweł Szczepanik.

Projekty strategiczne

Muzeum Nowej Huty

Po wielu latach starań o rozpoczęcie niezbędnych prac modernizacyjnych budynku dawnego kina Światowid, od 2019 roku siedziby Muzeum Nowej Huty, Muzeum Krakowa podpisało z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego umowę na dofinansowanie projektu *Modernizacja i rozbudowa budynku dawnego kina Światowid na potrzeby Muzeum Nowej Huty* w wysokości 76,509 mln zł z programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko na lata 2021–2027 (FEnIKS). Umowę sfinalizowano stosownymi podpisami obu stron 30 kwietnia 2024 roku, a nieco wcześniej, bo 3 kwietnia, Rada Miasta Krakowa przyjęła uchwałę o wpisie projektu do Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta Krakowa na lata 2024–2028, tym samym gwarantując niezbędny wkład własny do całego zadania inwestycyjnego.

Od maja przez kilka kolejnych miesięcy muzealny zespół projektowy kierowany przez Annę Wdzięczny z dużym udziałem pracowników oddziału pod kierunkiem kustosz Karoliny Żłobekiej intensywnie współpracował z firmą MAE, wykonawcą dokumentacji projektowej, przy przygotowaniu niezbędnych uzupełnień i aktualizacji projektu opracowanego dla Muzeum PRL-u w latach 2017–2019. Przygotowano dokumentację do przetargu na generalnego wykonawcę prac budowlano-konserwatorskich. Skierowano ją do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego do kontroli *ex ante* i ostatecznie 29 listopada zostało ogłoszone postępowanie przetargowe, które spotkało się z bardzo dużym zainteresowaniem potencjalnych wykonawców (ponad 20 firm wzięło udział w wizjach lokalnych). Równocześnie prowadzono promocję projektu i zorganizowano kilka spotkań mających na celu poszerzenie wiedzy społeczności Nowej Huty na temat planowanego zakresu modernizacji Muzeum Nowej Huty.

Podziemna Nowa Huta

W 2023 roku Muzeum podjęło decyzję o realizacji prac remontowych w pomieszczeniach na osiedlu Szkolnym, którymi nasza instytucja dysponuje od 2019 roku, a które w planach miały stać się Centrum Trasy Turystycznej *Podziemna Nowa Huta*. Zakres projektu ograniczono do dwóch lokalizacji: działającej od 2019 roku na osiedlu Szkolnym 37 wystawy w schronie *Stan zagrożenia* oraz wystawy ze schronem na osiedlu Szkolnym 22 zatytułowanej *Schrony w Nowej Hucie – dziedzictwo zimnej wojny*. Projekt przeszedł ewolucję – od pomysłu na nowohucką atrakcję turystyczną do pomysłu na miejsce refleksji o dziedzictwie zimnej wojny, ważnej w kontekście współczesnych, realnych zagrożeń wojennych, w tym związanych z agresją Rosji na niepodległą Ukrainę.

Postępowanie przetargowe na modernizację pomieszczeń na osiedlu Szkolnym 22 zostało rozstrzygnięte i 7 maja 2024 roku podpisano umowę z generalnym wykonawcą prac budowlanych i aranżacyjnych. Rozpoczęły się roboty wyburzeniowe w obiekcie, a następnie budowlano-instalacyjne. Kurator wystawy stałej kustosz Agata Klimek-Zdeb przygotowała aktualizację scenariusza, a Bartłomiej Woch niezbędną aktualizację projektu aranżacji. Niestety konieczność zlecenia dodatkowego operatu przeciwpożarowego spowodowała kilkumiesięczne opóźnienie w realizacji prac budowlanych. Po zakończeniu prac budowlanych i instalacyjnych w drugiej połowie 2025 roku obiekt na osiedlu Szkolnym 22 stanie się na kilka lat główną siedzibą Muzeum Nowej Huty, oddziału Muzeum Krakowa.

Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa w Domu pod Krzyżem (CDN)

Muzeum Krakowa, doceniając znaczenie niematerialnego dziedzictwa Krakowa dla wzmacniania lokalnej tożsamości mieszkańców miasta, prowadziło działania na rzecz

rozwoju kompetencji zespołu CDN, pracującego na co dzień w Domu pod Krzyżem i kierowanego przez dr. Andrzeja Iwona Szokę. Jednocześnie zajmowano się przygotowaniem i realizacją projektu modernizacji dawnej siedziby Muzeum Teatralnego na potrzeby Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa. Podstawą działań w tym oddziale był projekt Muzeum Teatralnego wykonany przed kilku laty przez PKZ Arkona. W 2024 roku zmodyfikowano rozwiązania projektowe dotyczące m.in. nowego wejścia głównego do budynku. Po zatwierdzeniu przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków koncepcji projektowej, a następnie projektu zamiennego uzyskano zamiennie pozwolenie na budowę. W dalszej kolejności podpisano, w wyniku postępowania przetargowego, umowę na wykonanie projektów branżowych i projektu aranżacji obiektu, zgodnie z planem funkcjonalno-użytkowym opracowanym przez zespół oddziału we współpracy z zespołem projektowym kierowanym przez Annę Wdzięczny. Kolejnym krokiem po odbiorze pełnej dokumentacji technicznej i aranżacyjnej, co zostało zaplanowane na rok 2025, będzie rozpoczęcie prac budowlano-konserwatorskich na podstawie miejskiego WPF na lata 2027–2029.

Zbiory, inwentaryzacja muzealiów

Rok 2024 był owocny dla Muzeum pod względem nowych nabytków. Na zauważenie zasługuje zakup 941 fotografii Eugeniusza Wilczyka, dofinansowany przez Narodowy Instytut Muzealnictwa ze środków programu *Rozbudowa zbiorów muzealnych*, pochodzących z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Muzeum pozyskało do zbiorów łącznie 1548 muzealiów o wartości 565 239,40 zł. Nabytki te objęły 1221 obiektów pozyskanych drogą zakupu (o wartości 471 714,40 zł), 223 dary (o wartości 81 725,00 zł) i 104 przekazy (o wartości 11 800,00 zł).

Zakupy

- Edward Dwurnik, *Kraków*, z cyklu *Podróże autostopem*, 2009, akryl, olej, płótno, 110,2 × 150,1 cm, nr inw. MHK-220/IV;
- Wojciech Kubiak, *Zakrzówek*, z cyklu *Sensations Series*, 2024, olej, płótno, 145,3 × 170,2 cm, nr inw. MHK-238/IV;
- Nicolas I de Larmessin, *Portret Jana III Sobieskiego w stroju polskim*, wyd. Pierre Bertrand, 1673 / ok. 1674–1678, akwaforta, miedzioryt, papier żeberkowy, 27,5 × 19,7 cm, nr inw. MHK-3945/VIII;
- Teodor Baltazar Stachowicz, *Procesja na Rynku w Krakowie w związku z morowym powietrzem w 1632 roku*, rysunek tuszem, lawowanie, papier, 47,9 × 70,1 cm, nr inw. MHK-3944/VIII;
- cztery grafiki autorstwa Mateusza Kołka: *Kids*, *Skaleczna*, *Kalwaryjska 25*, *Jubilat*, 2021–2024, druk cyfrowy, papier, 70 × 50 cm, numery inw. MHK-239/IV–MHK-242/IV;

Edward Dwurnik, *Kraków*, z cyklu *Podróże autostopem*, 2009, akryl, olej, płótno, 110,2 × 150,1 cm, nr inw. MHK-220/IV

Wojciech Kubiak, *Zakrzówek*, z cyklu *Sensations Series*, 2024, olej, płótno, 145,3 × 170,2 cm, nr inw. MHK-238/IV

Mateusz Kołek, *Jubilat*, 2021, druk cyfrowy, papier, nr inw. MHK-242/IV

Teodor Baltazar Stachowicz, *Procesja na Rynku w Krakowie w związku z morowym powietrzem w 1632 roku*, rysunek tuszem, lawowanie, papier, 47,9 × 70,1 cm, nr inw. MHK-3944/VIII

Nicolas I de Larmessin, *Portret Jana III Sobieskiego w stroju polskim*, wyd. Pierre Bertrand, 1673 / ok. 1674–1678, akwaforta, miedzioryt, papier żeberkowy, 27,5 × 19,7 cm, nr inw. MHK-3945/VIII

Kielich z pięcioma monetami z powstania listopadowego oraz dedykacją dla zarządcy Drukarni Uniwersyteckiej Konstantego Mańkowskiego, wyk. Stanisław Westwalewicz, 1840–1868, cyna, srebro, złoto, miedź, brąz, odlew, repusowanie, rytowanie, 20,8 × 9,1 × 7,5 cm, nr inw. MHK-6299/III

Gobelin *Troski króla*, wyk. Helena i Stefan Gałkowscy, Spółdzielnia „Wanda” w Krakowie, lata 50. XX w., wełna, tkanie, 145,5 × 303 cm, nr inw. MHK-248/IV

Pogrzeb Adama Asnyka, fot. Juliusz Mien, 7 sierpnia 1897 r., fotografia, papier, nr inw. MHK-Fs23255/IX/1

- kielich z pięcioma monetami z powstania listopadowego oraz dedykacją dla zarządcy Drukarni Uniwersyteckiej Konstantego Mańkowskiego, wyk. Stanisław Westwalewicz, 1840–1868, cyna, srebro, złoto, miedź, brąz, repusowanie, rytowanie, odlew, 20,8 × 9,1 × 7,5 cm, nr inw. MHK-6299/III;
- miska emaliowana wykonana w Deutsche Emailwarenfabrik (DEF) Oskara Schindlera, 1940–1945, średn. 24,5 cm, nr inw. MHK-6294/III;
- gobelin *Troski króla*, wyk. Helena i Stefan Gałkowscy, Spółdzielnia „Wanda” w Krakowie, lata 50. XX w., wełna, tkanie, 145,5 × 303 cm, nr inw. MHK-248/IV;
- Wincenty Dołęga-Eminowicz, fot. Walery Rzewuski, 1870–1875, fotografia, papier, 10,5 × 6 cm, nr inw. MHK-Fs23247/IX;

Wincenty Dołęga-Eminowicz, fot. Walery Rzewuski, 1870–1875, fotografia, papier, 10,5 × 6 cm, nr inw. MHK-Fs23247/IX

Wincenty Schindler w samochodzie, fot. Tadeusz Jabłoński, pocz. XX w., fotografia, papier, 16 × 13,5 cm, nr inw. MHK-Fs23244/IX

Podwórko kamienicy (obecnie nieistniejącej) przy ul. Józefa na Kazimierzu w Krakowie, fot. Eugeniusz Wilczyk, lata 60. XX w., negatyw czarno-biały, nr inw. MHK-9700/N/22

Miska emaliowana wykonana w Deutsche Emailwarenfabrik (DEF) Oskara Schindlera, 1940–1945, średn. 24,5 cm, nr inw. MHK-6294/III

- dwie fotografie z pogrzebu Adama Asnyka, fot. Juliusz Mien, 7 sierpnia 1897 r., fotografia, papier, 12,8 × 18 cm, numery inw. MHK-Fs23255/IX/1-2;
- zespół 941 negatywów autorstwa Eugeniusza Wilczyka z widokami Kazimierza, dzielnicy Krakowa, lata 50.–80. XX w., błona zwojowa, fotografia czarno-biała i barwna, numery inw. MHK-9693/N–MHK-9724/N (zakup dofinansowany ze środków programu *Rozbudowa zbiorów muzealnych* – program własny Narodowego Instytutu Muzeów 2024 – pochodzących z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego).

Dary

- brakteat z czasów Księstwa Krakowskiego z przedstawieniem Żyda, 1. poł. XIII w., srebro, bicie, średn. 1,3 cm, nr inw. MHK-4395/II N;
- skrzynia posagowa Anny z Mikołajczyków Tetmajerowej, Skawina, XIX w. (przed 1890), drewno, polichromowanie, 90,5 × 124 × 66 cm, nr inw. MHK-434/Xa;

Brakteat z czasów Księstwa Krakowskiego z przedstawieniem Żyda, 1. poł. XIII w., srebro, bicie, średn. 1,3 cm, nr inw. MHK-4395/II N

Skrzynia posagowa Anny z Mikołajczyków Tetmajerowej, Skawina, XIX w. (przed 1890), drewno, polichromowanie, 90,5 × 124 × 66 cm, nr inw. MHK-434/Xa

Bolesław Szczepaniec (?), *Matka Boża Ostrobramska* – dar dla córki Haliny, wykonany w obozie jenieckim Oflag II B Arnswalde, 1940, ołówek, akwarela, technika mieszana, kolaż, papier, karton; nr inw. MHK-6296/III

Karol Badya, *Julian Aleksandrowicz*, 2000, brąz, odlew, nr inw. MHK-245/IV

Puchar pamiątkowy dla Witolda Künstlera za długoletnie zaangażowanie w Obronie Cywilnej od zakładowej komendy OC kombinatu metalurgicznego Huty im. Lenina, 1984, mosiądz, stal, toczenie, galwanizowanie, grawerowanie, wys. 25 cm, nr inw. MHK-81/XIa

Zawody motocrossowe na skarpie w Nowej Hucie, fot. Władysław Paruch, 1966, błona zwojowa, fotografia czarno-biała, nr inw. MHK-1110/XI f/5

- zespół pamiątek po Bolesławie Szczepańcu (1902–1986), więźniu niemieckiego obozu jenieckiego Oflag II B Arnswalde, m.in. portret córki Haliny Ejsymont (z domu Szczepaniec) wykonany w obozie przez współwięźnia Feliksa Łatko na podstawie fotografii, 1940, pastel, papier, 60,5 × 49 cm, nr inw. MHK-6295/III; fotografie rodzinne oraz fotografie z obozu jenieckiego, lata 30.–40. XX w., numery inw. MHK-Fs23213/IX–MHK-Fs23225/IX;
- puchar pamiątkowy dla Witolda Künstlera za długoletnie zaangażowanie w Obronie Cywilnej od zakładowej komendy OC kombinatu metalurgicznego Huty im.

Lenina, 1984, mosiądz, stal, toczenie, galwanizowanie, grawerowanie, wys. 25 cm, nr inw. MHK-81/XIa;

- trzy rzeźby Karola Bady: *Dante Alighieri, Jan Matejko, Julian Aleksandrowicz*, 2000–2003, brąz, odlew, numery inw. MHK-243/IV–MHK-245/IV;
- zespół 119 negatywów autorstwa Władysława Parucha o tematyce krakowskiej, lata 60.–70. XX w. (m.in. poświęcenie kościoła Matki Bożej Królowej Polski w Bieńczycach w 1977 r.), błona zwojowa, fotografia czarno-biała, 6 × 6 cm, numery inw. MHK-9725/N/1-2–MHK-9724/N/1-24, MHK-1108/XI f/1-12–MHK-1112/XI f/1-27.

Przekazy

- sześć klódek z napisami okolicznościowymi, zdemontowanych z balustrady kładki Ojca Bernatka w 2024 r., 2010–2024, metal, grawerowanie, wyrób fabryczny, nr inw. MHK-188/X/1-6.

Zgodnie z przyjętym wieloletnim planem kontroli zbiorów przeprowadzono spis kontrolny, który objął kolekcje depozytów archeologicznych, DiP, harcerską, działu I i IA, VII i VIII oraz Xa (folklor). Przewodniczący spisu dr Wacław Szczepanik przygotował protokół końcowy prac spisowych. Wdrożono zarządzenia pospisowe z wnioskami sformułowanymi w podsumowaniu kontroli.

Zespół zadaniowy kierowany przez głównego informatyka Wojciecha Adamczyka i główną inwentaryzator zbiorów Annę Bednarek opracował dokumentację aplikacyjną projektu *Cyfrowa brama do dziedzictwa Krakowa. Projekt digitalizacji i udostępnienia fotografii architektury Krakowa z zasobów Muzeum Krakowa*, współfinansowanego z Funduszy Europejskich dla Małopolski na lata 2021–2027. Pozyskanie środków w ramach tego projektu umożliwi zakup sprzętu do digitalizacji oraz systemu informatycznego do katalogowania zbiorów, co przyczyni się do podniesienia jakości opracowania i reinwentaryzacji obiektów z kolekcji Muzeum. Zakup sprzętu IT i oprogramowania oraz wdrożenie systemu nowoczesnego zarządzania zbiorami to jedno z najważniejszych zadań Muzeum na najbliższe lata.

Konserwacja zbiorów

Pracownie konserwacji kierowane przez Annę Per-Żywolewską wykonują stałą pracę gwarantującą właściwą opiekę nad muzealiami przechowywanymi w magazynach Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów i obiektami prezentowanymi na wystawach stałych i czasowych. Specyfiką pracy zespołu konserwatorów Muzeum jest znaczący udział w przygotowaniu konserwatorskim obiektów do kolejnych wystaw czasowych i stałych organizowanych przez naszą instytucję.

Poszczególne pracownie konserwatorskie wykonały zabiegi przy następującej liczbie muzealiów.

Pracownie konserwacji Muzeum Krakowa	Liczba muzealiów poddanych konserwacji
Pracownia Malarstwa i Rzeźby	75
Pracownia Papieru i Fotografii	117
Pracownia Metalu	141
Pracownia Tkanin	45
Pracownia Szopek	39
Pracownia Mebli i Rzemiosła	35
Pracownia Intrologatorska	24

Wystawy

Wystawy stałe

Niezwykłym fenomenem Muzeum jest udostępnianie, obsługa i aktualizacja kilkunastu wystaw stałych w kilkunastu oddziałach. Rekordy zainteresowania bije wystawa stała *Kraków – czas okupacji 1939–1945* w Fabryce Emalia Oskara Schindlera. Wielkim powodzeniem cieszy się już od 14 lat wystawa stała w Rynku Podziemnym. Odzyskała pozycję, po okresie covidowego kryzysu frekwencyjnego, wystawa i oddział Stara Synagoga. Rok 2024 przyniósł zwiększenie frekwencji na wystawie głównej Muzeum w Pałacu Krzysztoforów: *Kraków od początku, bez końca*. W tym przypadku znaczenie miały nowe narzędzia promocji, a także nowa formuła wystawy stałej, zakładająca stałe i częste interwencje kuratorskie i aktualizacje scenariusza, będące odpowiedzią na współczesne wydarzenia i potrzeby otoczenia społecznego. Takim przykładem w Krzysztoforach były *Widoki na krakowian*, kameralne projekty wystawieniczo-wydarzeniowe organizowane przez oddział pod opieką kuratorską Kamila Stasiaka.

2024 był pierwszym pełnym rokiem działalności Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego. Ten oddział budował i weryfikował swoją ofertę programową, wspierając się w swojej działalności aktywnością środowisk harcerskich. Natomiast obie wystawy stałe w Jugowicach budziły stosunkowo niewielkie zainteresowanie zwiedzających, co było przedmiotem dyskusji o konieczności korekty w założeniach programowych Muzeum Ruchu Harcerskiego.

Ofertę uzupełniały obiekty sezonowe: Mury Obronne i Barbakan w ramach Trasy Obronności oraz przede wszystkim Wieża Ratuszowa jako filia Pałacu Krzysztoforów.

Kilka oddziałów znalazło się w stanie zawieszenia. Dom Zwierzyniecki kolejny rok stanowił jedynie zaplecze biurowe dla pracowni Muzeum. Od października 2022 roku ze względu na zły stan obiektu nieczynna był ekspozycja w Celestacie. W kwietniu 2023 roku zamknięto i zdemontowano ze względu na plan remontu generalnego Kamienicy Hipolitów wystawę stałą *Mieszkański dom*. Ostatecznie po wykonaniu pierwszego etapu remontu w tym oddziale udostępniono wystawę czasową *Silaczki*.

- *Dzieje i kultura Żydów krakowskich* – Stara Synagoga, ul. Szeroka 24;

10. konkurs na najpiękniejsze drzewko emausowe, sale Pałacu Krzysztofory, 16 marca 2024 r., fot. Bogdan Krężel, MK

- *Krakowskie Bractwo Kurkowe i obronność miejska* – Celestat, ul. Lubicz 16, wystawa nieczynna od 24 października 2022 roku;
- *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956* oraz dawne cele Gestapo – oddział Ulica Pomorska, ul. Pomorska 2;
- *Mieszkański dom* – Kamienica Hipolitów, pl. Mariacki 3, wystawa nieczynna od 3 kwietnia 2023 roku;
- *Kraków – czas okupacji 1939–1945* – Fabryka Emalia Oskara Schindlera, ul. Lipowa 4;
- *Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim* – Apteka pod Orłem, pl. Bohaterów Getta 18;
- Trasa turystyczna *Śladem europejskiej tożsamości Krakowa* – Rynek Podziemny, Rynek Główny 3;
- Wieża Ratuszowa, czynna od 8 marca do końca listopada;
- Barbakan i Mury Obronne, czynne od 12 kwietnia do 30 października;
- *Miasto pod kopcem Kraka* – Muzeum Podgórze, ul. Limanowskiego 51;
- Rydlówka, ul. Włodzimierza Tetmajera 28;
- *Stan zagrożenia* – Podziemna Nowa Huta, schron na os. Szkolnym 37;
- *Thesaurus Cracoviensis* – Centrum Interpretacji Artefaktów, ul. Księcia Józefa 337, czynny dla publiczności w piątki i w soboty;
- *Kraków od początku, bez końca* – Pałac Krzysztofory, Rynek Główny 35;
- *Fort Jugowice – dziedzictwo miejsca* (od 6 lipca 2023) oraz *Harcerskie ścieżki* (od 29 września 2023) – Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego, ul. Forteczna 28 (w drugiej połowie roku w trakcie przebudowy).

Wystawy czasowe

22 lutego 2024 roku w Muzeum Nowej Huty odbył się wernisaż wystawy *Bunt w systemie. Muzyczne przestrzenie wolności 1945–89*. Autorem scenariusza i kuratorem ekspozycji był dr Zbigniew Semik, kustosz Muzeum Nowej Huty, a autorem aranżacji Paweł Żelichowski. Celem było zaproszenie do wędrówki przez wszystkie dekady PRL-u szlakiem muzycznych fascynacji czasów komunistycznej rzeczywistości. Wystawa przybliżyła muzyczne klimaty jazzowe, big-beatowe, punkowe, muzykę oporu i sprzeciwu wobec systemu. Zbudowano opowieść o świecie pozasystemowej muzyki, poszukiwaniu przestrzeni wolności w rzeczywistości państwa autorytarnego, przez pewien czas także totalitarnego. *Bunt w systemie* był swoistą kontynuacją wystawy *Trzepaki, Reksio, Atari*, również opartej na nostalgii i wspomnieniach, ale zwróconą do osób młodych i tych, którym także dzisiaj bliskie jest słowo bunt. Ekspozycja była czynna do 23 lutego 2025 roku.

24 marca 2024 roku w Pałacu Krzysztofory otwarto wystawę czasową *Przystanek Zwierzyniec*, która prezentowała prace zgłoszone do 10. konkursu na najpiękniejsze drzewko emausowe. Konkurs odbył się 16 marca na placu Szczepańskim, a komisja konkursowa obradowała 19 marca, nagradzając najciekawsze spośród 107 zgłoszonych drzewek. Kuratorką wystawy i konkursu była kustosz Maria Lempart.

Do konkursu na drzewko emausowe co roku zgłaszanych jest coraz więcej prac, co pokazuje potencjał pomysłu inspirowanego tradycją wykonywania na odpust emausowy drzewek życia. W 2024 roku konkurs doczekał się pięknej oprawy w Pałacu Krzysztofory i towarzyszącej kontekstowej wystawy, opowiadającej o tradycji Emausu i fenomenie

Wernisaż wystawy *Spirala zbrodni. Krakowianie na afiszach śmierci*, kuratorzy wystawy Tomasz Stachów i Wojciech Górny, Fabryka Emalia Oskara Schindlera, 24 maja 2024 r., fot. Bogdan Krężel, MK

krakowskiego Zwierzyńca. Wystawa była czynna do 19 maja 2024 roku.

24 maja 2024 roku w Fabryce Emalia Oskara Schindlera odbył się wernisaż wystawy *Spirala zbrodni. Krakowianie na afiszach śmierci*. Kuratorami wystawy byli Tomasz Stachów i Wojciech Górny, a autorką aranżacji Agata Pinkosz. Przedstawiono mechanizmy okupacyjnego terroru z lat 1939–1945, koncentrując się na okresie, w którym Niemcy zaczęli stosować masowo publiczne egzekucje jako metodę zastraszania polskiej ludności na terenie Generalnego Gubernatorstwa. Kuratorzy wystawy przypomnieli losy osób, których nazwiska zostały umieszczone na niemieckich afiszach śmierci i po raz pierwszy upublicznione w książce Stanisława Dąbrowy-Kostki z początku lat osiemdziesiątych XX wieku. Weryfikacji poddano biografie krakowian z afiszy śmierci z okresu od października 1943 do stycznia 1945 roku, ale też przybliżono znaczenie miejsc egzekucji, które do dzisiaj są znakami pamięci dla mieszkańców Krakowa. Wystawa towarzyszyła zwiedzającym Fabrykę Emalia do 10 sierpnia 2025 roku.

27 czerwca 2024 roku w Pałacu Krzysztofora świętowaliśmy z zaproszonymi gośćmi otwarcie wystawy *Wincenty Wodzinowski. Czuty obserwator*. Kuratorka wystawy Elżbieta Lang oraz autorki aranżacji Patrycja Ochman-Tarka i Paulina Ochman przygotowały starannie opracowaną prezentację – opowieść o nieco niedocenianym krakowskim artyście Wincentym Wodzinowskim. Była to pierwsza monograficzna wystawa jego twórczości, na której oprócz prac ze zbiorów Muzeum Krakowa pokazano obrazy z różnych muzeów i kolekcji prywatnych.

Ekspozycja przybliżyła wszystkie ważne wątki w twórczości Wodzinowskiego, kontynuując artystyczną wędrówkę śladami ludowych zainteresowań, inspirującego podglądania, konfrontacji i przenikania się świata mieszczańskiego i chłopskiego, zapoczątkowaną w 2023 roku wystawą Włodzimierza Tetmajera. Mogliśmy poznać Wodzinowskiego także jako krakowianina zaangażowanego w działania społeczne, w tym na rzecz Podgórze, legionisty, Polaka walczącego z bronią w rękę o wolność ojczyzny. Wystawa budzące spore zainteresowanie publiczności, z ambitnym programem wydarzeń towarzyszących, była dostępna do 3 listopada 2024 roku.

25 lipca 2024 roku Muzeum Podgórze zaprosiło na *Zmysłowe miasto*. Projekt ekspozycji został przygotowany przez kustosz Katarzynę Bury, pełnomocnika dyrektora Muzeum Krakowa ds. dostępności. Ekspozycja była autorską opowieścią o mieście Podgórze, z głównym komunikatem zwracającym uwagę na sensoryczne, wielozmysłowe odkrywanie tego miasta. Przekaz o potrzebie empatii i wzmacniania wrażliwości na otaczających nas ludzi połączony został z możliwością mądrej zabawy i doświadczania sensualnych znaków przeszłości. Autorkami aranżacji wystawy były Malwina Antoniszczak i Joanna Krokosz. Wystawa niespodziewanie ciesząca się powodzeniem wśród najmłodszych odbiorców była udostępniana do 12 stycznia 2025 roku.

29 lipca 2024 roku w Muzeum Więzienia Pawiak, oddziale Muzeum Niepodległości, otwarto wystawę plenerową *Kraków 1944 – ostatnie miesiące okupacji*. Wystawa stanowiła część *Dni Pamięci Ofiar Gestapo* poświęconych 80. rocznicy

Wernisaż wystawy *Wincenty Wodzinowski. Czuły obserwator*, od lewej Paulina Ochman, kustosz Elżbieta Lang i Patrycja Ochman-Tarka, Pałac Krzysztofora, 27 czerwca 2024 r., fot. Marcin Gulis, MK

Otwarcie wystawy *Zmysłowe Miasto*, pośrodku kuratorka wystawy kustosz Katarzyna Bury, Muzeum Podgórze, 25 lipca 2024 r., fot. Marcin Gulis, MK

187

Uroczysty przemarsz z pałacu Pod Krzysztofora do Kamienicy Hipolitów w czasie wernisażu wystawy *Siłaczki*, 26 września 2024 r., fot. Bogdan Krężel, MK

powstania warszawskiego i losom mieszkańców Warszawy, którzy po upadku powstania szukali schronienia w Krakowie. Kurator wystawy Grzegorz Jeżowski przedstawił tragedię ludności w Krakowie nie tylko w 1944 roku, ale w całym okresie okupacji niemieckiej 1939–1945.

26 września 2024 roku miał miejsce wernisaż przygotowywanej od kilku lat wystawy *Siłaczki*, zrealizowanej przez kustosza Michała Hankusa jako kuratora we współpracy aranżacyjnej z dr. hab. Łukaszem Sarnatem, prof. ASP.

Uroczyste otwarcie odbyło się w sali Miedzianej pałacu Pod Krzysztofora, a wystawa została udostępniona w salach ekspozycyjnych Kamienicy Hipolitów. Pomysł wystawy

zrodził się przed kilku laty jako wydarzenia odwołującego się do setnej rocznicy przyznania kobietom praw wyborczych w Polsce. Zrealizowana w Domu Mieszczańskim, w miejscu zlikwidowanej wystawy stałej, niemal monograficznie opowiadała kobiecą historię Krakowa, przywołując często zupełnie zapomniane sylwetki pań, które wniosły trwałe wkład w społeczny i kulturalny rozwój miasta. Autor przywołał postaci z wielu środowisk i społeczności: emancypantek, sióstr zakonnych, robotnic krakowskich fabryk i oczywiście artystek, działaczek społecznych. Narracja wystawy została poprowadzona na szerokim tle przemian cywilizacyjnych i w porządku chronologicznym od czasów

Uroczystość otwarcia pracowni szopkarskiej Macieja Moszewska jako części wystawy stałej w Pałacu Krzysztofora, połączona z promocją wydawnictwa Wiesława Barczewskiego *Szczypta iluzji, trochę kleju czyli jak się robi szopkę krakowską*, 27 listopada 2024 r., fot. Piotr Idem, MK

nowożytnych do współczesności. Autor wykorzystał źródła historyczne, dokumenty i ikonografię, ale mocno skonstrastowane ze współczesnymi dziełami sztuki i komentarzami tworzącymi równoległą linię narracji wystawy. Ekspozycja i cały projekt powstały w kreatywnej współpracy ze współczesnymi krakowskimi artystkami, które wspólnie z Muzeum przygotowały część zamykającą, dostępną w piwnicy Kamienicy Hipolitów. Ekspozycja była otwarta do 16 marca 2025 roku.

7 listopada 2024 roku w sali Miedzianej pałacu Pod Krzysztofora odbył się wernisaz wystawy *Od wielkiego dzwonu. Świętowanie w Krakowie*. Drugą część uroczystości przeniesiono do Domu pod Krzyżem przy ulicy Szpitalnej, gdzie udostępniono wystawę. Autorką scenariusza i kuratorką wystawy była Izabela Okręglicka, a projekt wystawy przygotowało R Studio Rafał Bartkowiak. To pierwsza wystawa w działającym w Domu Pod Krzyżem nowym oddziale Muzeum – Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa. Do działań wystawienniczych wykorzystano wyniki badań oraz materiały filmowe opracowane przez Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UJ w ramach projektu polegającego na badaniu wybranych świąt interpretowanych jako dziedzictwo kulturowe Krakowa oraz stworzeniu mapy współczesnych praktyk świętowania. Wystawa przybliżyła najbardziej znane krakowskie zwyczaje i miejskie obrzędy, odwołała się do praktyk religijnych wszystkich wyznań obecnych w przestrzeni miasta. Kuratorka zaprezentowała wybór nowych zjawisk kulturowych, będących częścią współczesnego krakowskiego świętowania. Ekspozycję można było zwiedzać do 14 września 2025 roku.

17 listopada 2024 roku w Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego udostępniono wystawę *Sztuka okopowa* z kolekcji dr. hab. Wiktora Szymborskiego, prof. UJ, przygotowaną we współpracy z krakowskim oddziałem Instytutu Pamięci Narodowej i prezentującą przykłady sztuki wytworzonej w realiach działań wojennych w okresie I i II wojny światowej. Ekspozycja była czynna do 31 stycznia 2025 roku.

8 grudnia 2024 roku w Pałacu Krzysztofora odbyła się uroczystość wręczenia nagród w 82. konkursie *szopek krakowskich*, będąca jednocześnie uroczystym wernisazem pokonkursowej wystawy szopek. Na konkurs zgłoszono rekordową liczbę szopek, tj. 226, a jury pod przewodnictwem dyrektora Michała Niezabitowskiego przyznało nagrody w kategorii szopek dużych (pierwsza nagroda Zbigniew Zyman), średnich (pierwsza nagroda Leszek Zarzycki), małych (przyznano dwie pierwsze nagrody – Wiesławowi Barczewskiemu i Jakubowi Zawadzińskiemu), miniatur (przyznano trzy pierwsze nagrody – Dorocie Bury-Nabiałkowskiej, Zbigniewowi Gillertowi oraz Janowi Kirszowi) oraz szopki off (pierwsza nagroda Karolina Starostka-Kokoszka). Kuratorką pokonkursowej wystawy szopek krakowskich była kustosz Małgorzata Niechaj. Ekspozycja szopek biła rekordy frekwencyjne. Łączna frekwencja na wystawie była najwyższa w historii wystaw szopek krakowskich – do 2 marca 2025 roku wystawę zobaczyło około 45 tysięcy zwiedzających.

18 grudnia 2025 roku w ramach gali jubileuszu 125-lecia Muzeum Krakowa w sali Baltazara Fontany odbył się wernisaz *Pokazu nabytków 2020–2024*. Można było zobaczyć dzieła takich artystów, jak m.in. Władimir Hofman,

Uczestnicy konferencji *Museum. City. Change. Twenty Years in European Union / Miasto. Muzeum. Zmiany. Dwa dziesięć lat w Unii Europejskiej*, sala Miedziana w pałacu Pod Krzysztofory, 2 maja 2024 r., fot. Marcin Gulis, MK

Włodzimierz Tetmajer, Marian Siwek, Edward Dwurnik, Mateusz Kołek. Zaprezentowano obiekty rzemiosła artystycznego, m.in. ceramikę Stefanii i Zygmunta Flinów, pamiątki, jak np. karnet balowy z otwarcia kręgielni Sokola podgórskiego w 1912 roku, czy „kłódki miłości” zdemontowane z kładki Ojca Bernatka. W roli kuratorki wystawy debiutowała Urszula Bizunowicz z Działu Gromadzenia Muzeum Krakowa.

Współpraca międzynarodowa / wystawy zagraniczne

1–2 maja 2024 roku w pałacu Pod Krzysztofory odbyła się międzynarodowa konferencja muzealna *Museum. City. Change. Twenty Years in European Union / Miasto. Muzeum. Zmiany. Dwa dziesięć lat w Unii Europejskiej*. Na zaproszenie Muzeum Krakowa do podzielenia się doświadczeniami wynikającymi z 20-letniej obecności w Unii Europejskiej odpowiedziało kilkadziesiąt muzeów i miast z niemal całej Europy (Bratysława, Braszów, Bukareszt, Frankfurt, Split, Lubljana, Miskolc, Amsterdam, Salzburg, Tartu, Helsinki, Gandawa, Kowno, Lipsk, Zagrzeb, Kolonia, Koszyce, Lizbona, Wilno i Dimitrowgrad). W ciągu dwóch dni wysłuchaliśmy kilkudziesięciu wystąpień dotyczących najważniejszych problemów muzeów miejskich, w tym nawiązujących do zmian, które dotyczą miejskiej społeczności. Wymiana doświadczeń i dyskusja o przyszłości i roli muzeów w Europie będzie kontynuowana na kolejnej konferencji w 2025 roku.

Sfinalizowano rozmowy w sprawie organizacji wystawy szopek krakowskich na zamku w Kalmar w Szwecji. Wystawa *Krakow's Nativity Scenes – a Sparkling Winter Tale*, przygotowana przez Dział Szopek Krakowskich, została otwarta z udziałem przedstawicieli Muzeum 11 grudnia 2024 roku. Muzeum reprezentowała zastępca dyrektora Anna Śliwa-Suchowiak, a organizacją wystawy zajmowały się kustosz Małgorzata Niechaj i Olga Jania. Ekspozycja prezentująca 30 szopek ze zbiorów Muzeum Krakowa była czynna do 23 lutego 2025 roku.

Działalność naukowa i wydawnicza

Projekty badawcze

W ramach realizowanego od kilku lat projektu Socjotopografia Krakowa 1257–1939 prowadzono prace badawcze obejmujące historyczny Stradom do 1802 roku (będzie to w efekcie 1 tom serii wydawniczej) oraz Kazimierz i Kleparz w okresie staropolskim.

Atlas Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa jest projektem badawczym z elementami popularyzacji, realizowanym przez zespół Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa we współpracy z badaczami z wielu środowisk naukowych i muzealnych Krakowa. Założenia merytoryczne projektu zostały opracowane pod opieką dyrektora Michała Niezabitowskiego. Pierwszy etap programu obejmuje inwentaryzację, interpretację, prezentację i popularyzację niematerialnego dziedzictwa zachodniego obszaru miasta, który współcześnie tworzą

Zespół autorski *Leksykonu Podgórze* w czasie uroczystej promocji tego wydawnictwa w magistracie podgórskim, pierwszy z lewej przewodniczący Rady Dzielnicy Podgórze Szymon Toboła, sala im. Franciszka Maryewskiego, 28 listopada 2024 r., fot. Marcin Gulis, MK

dzielnice Krowodrza, Bronowice, Zwierzyniec oraz część Starego Miasta i Prądnika Białego. W 2024 roku wykonano wstępne kwerendy archiwalno-biblioteczne i muzealne. Prowadzono prace nad wytypowaniem ostatecznej listy zjawisk i jednocześnie haseł do dalszego etapu działań badawczych i zaplanowanych publikacji.

Zespół Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa uczestniczył w międzynarodowym projekcie *Living Heritage Journeys. The integration of intangible heritage into cultural heritage tourism experiences*. Liderką tych działań ze strony Muzeum Krakowa była dr Monika Widzicka. Założenia projektu ogniskują się na badaniu relacji pomiędzy niematerialnym dziedzictwem miasta i konkretnymi tradycjami a potencjałem ruchu turystycznego, w tym szczególnie możliwościami turystyki dziedzictwa kulturowego. W 2024 roku zrealizowano m.in. wstępne opracowania studialne analizujące praktykę i założenia formalnoprawne ochrony niematerialnego dziedzictwa w Polsce oraz zlecono badania odwiedzających Kraków. Odbywały się konsultacje na temat niematerialnego dziedzictwa miasta z przedstawicielami sektora turystycznego. Wartością projektu jest możliwość wymiany doświadczeń pomiędzy pracownikami instytucji miejskich i przedstawicielami środowisk depozytariuszy niematerialnego dziedzictwa.

Pracownicy Muzeum aktywnie uczestniczą w muzealnych konferencjach i seminariach, służących także do wymiany doświadczeń i poszukiwania inspiracji dla kolejnych projektów badawczych lub wystawienniczych. Działaniami u podstaw są wewnętrzne seminaria prowadzone przez kuratora Muzeum Krakowa prof. Zdzisława Nogę oraz wykłady muzealne programowane przez dyrektora Jacka Salwińskiego. W 2024 roku odbyły się:

- 15 stycznia, Monika Bednarek: *Muzeum KL Płaszów – stan prac oraz prezentacja scenariusza i projektu aranżacji wystawy stałej*;
- 19 lutego, Katarzyna Moskal: *Cyna w Muzeum Krakowa. Wartość i znaczenie zbioru oraz metody pracy nad katalogiem*;
- 18 marca, Piotr Opaliński, Jacek Zinkiewicz: *Barbakan. Porta Gloriarum – Brama Krakowa*;
- 15 kwietnia, Kamil Kopek, Joanna Zdebska-Schmidt: *Rydlówka – dom otwarty na kulturę*;
- 20 maja, Maria Kwaśnik: *Wdrażanie zintegrowanego systemu bibliotecznego Patron w Bibliotece Naukowej i Archiwum Muzeum Krakowa*;
- 24 czerwca, Monika Bednarek: *Wizyta studyjna na terenie Muzeum – Miejsca Pamięci KL Płaszów*;
- 21 października, Piotr Figiela: *Muzeum Krakowa w trosce o żydowskie dziedzictwo miasta. Najważniejsze cele rozwoju oddziału Stara Synagoga do 2030 roku*;
- 18 listopada, Krzysztof Haczewski: *Sztuczna inteligencja w muzeach*.

Wydawnictwa opublikowane w 2024 roku

W 2024 roku Muzeum opublikowało kilkadziesiąt wydawnictw. Są to z jednej strony ciągle ważne i potrzebne popularne przewodniki po oddziałach Muzeum czy kolejny tom z serii *Wokół...*, z drugiej – wydawnictwa naukowe, począwszy od rocznika naukowego „Krzysztofor”, a skończywszy na katalogach wystaw, jak cieszący się powodzeniem u odbiorców katalog wystawy *Wincenty Wodzinowski. Człuy obserwator*, autorska propozycja Michała Hankusa w postaci katalogu *Silaczki* oraz praca zbiorowa

opracowana według koncepcji Izabeli Okręglickiej i towarzysząca wystawie *Od wielkiego dzwonu*.

Na zauważenie zasługuje opublikowanie *Leksykonu Podgórze*, przygotowanego przez kilkadziesiąt autorów zaproszonych do współpracy przy publikacji podsumowującej wiedzę na temat miasta i dzielnicy Podgórze przez zespół Muzeum Podgórze pod kierunkiem Melanii Tutak. Wydawnictwo niemal w całości sfinansowała Rada Dzielnicy Podgórze.

Wydawnictwa naukowe

- „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa”, z. 41, red. nauk. Michał Niezabitowski, red. Anna Biedrzycka (42. zeszyt jest w trakcie końcowych prace redakcyjnych);
- *Leksykon Podgórze*, komitet redakcyjny: dr Kamila Follprecht, dr Robert Gawel, Dariusz Rywczak, Jacek Salwiński (przewodniczący), Melania Tutak, red. Zofia Wyżlińska;
- *Rydlówka. Historie nieoczywiste*, praca zbiorowa, red. nauk. Michał Niezabitowski (dodruk).

Katalogi wystaw czasowych

- Wojciech Górny, Tomasz Stachów, *Spirala zbrodni. Krakowianie na afiszach śmierci*, red. Marcin Baran;
- Michał Hankus, Dorota Majkowska-Szajer, *Siłaczki*, red. Łukasz Klimek;
- Elżbieta Lang, Janusz Tadeusz Nowak, *Wincenty Wodzinowski. Czuły obserwator*, red. Izabela Kraśnicka;
- *Od wielkiego dzwonu. Świętowanie w Krakowie*, praca zbiorowa, red. Łukasz Klimek;
- Małgorzata Niechaj, Andrzej Iwo Szoka, *81. konkurs szopek krakowskich. Katalog wystawy pokonkursowej*, red. Barbara Cisowska.

Foldery wystaw czasowych

- Katarzyna Bury, *Zmysłowe miasto. Podgórski spacerownik / notatnik / przemysłnik*, red. Marcin Baran;
- Maria Lempart, *Słów parę o drzewku*, red. Marcin Baran;
- Zbigniew Semik, *Bunt w systemie. Muzyczne przestrzenie wolności 1945–89*, red. Barbara Cisowska.

Przewodniki

- Michał Grabowski, Justyna Kasińska, *Wieża Ratuszowa* (wersje polska i angielska, dodruk);
- Anna Marszałek, Monika Bednarek, *Fabryka Emalia Oskara Schindlera* (wersje włoska, angielska, niemiecka, francuska, hiszpańska, nowe tłumaczenie);
- Łukasz Walas, *Podziemia Rynku Głównego* (wersje angielska, francuska, dodruk);
- Anna Pióro, *Getto krakowskie 1941–1943* (wersja angielska, dodruk);
- Agata Klimek, *Podziemna Nowa Huta* (wersja polska, dodruk);
- Monika Bednarek, *Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim* (wersja angielska, dodruk).

Inne

- Walery Bubień, *Wokół Stradomia*, red. Barbara Cisowska;
- Joanna Gellner, *Zobacz zwierzę*, red. Łukasz Klimek;
- Wiesław Barczewski, *Szczypta iluzji, trochę kleju, czyli jak się robi szopkę krakowską*, red. Anna Kandzior-Zug;
- *Informator edukacyjny Muzeum Krakowa 2024–2026*, red. Marcin Baran;
- „Krzysztoforek”, nr 41 i 42, red. prow. Michał Grabowski.

Edukacja i programy edukacyjne

Edukacja muzealna jest jednym z filarów działalności Muzeum Krakowa. Potwierdzają to coroczne zestawienia frekwencyjne: około 5 tysięcy oprowadzeń po wystawach stałych i czasowych oraz około 3 tysiące zajęć edukacyjnych przeprowadzonych przez pracowników Muzeum lub zaproszonych do współpracy muzealnych edukatorów. Metodycznie działania edukacyjne moderuje Dział Edukacji kierowany przez Annę Surmę, ale w formowaniu i realizowaniu planów edukacyjnych uczestniczą zespoły wszystkich oddziałów, pracownicy działów naukowych Muzeum, a także muzealni konserwatorzy.

Muzeum inwestuje w działania na rzecz podnoszenia kompetencji przewodników. Oferta skierowana do środowiska krakowskich przewodników składa się z dwóch zasadniczych elementów: kolejnej edycji *Przewodnika dla zaawansowanych 2.0*, czyli całorocznego programu wykładów i wydarzeń edukacyjnych dla zainteresowanych uzupełnianiem swojej wiedzy pracowniczej, oraz podstawowych szkoleń przewodnickich, które w 2024 roku objęły oddziały Rynek Podziemny, Starą Synagogę i Wieżę Ratuszową. W przypadku Rynku Podziemnego szkolenia te kończyły się egzaminem zaliczeniowym.

Oferta edukacyjna jest poszerzana o nowe, ważne społecznie wątki, m.in. związane z edukacją ekologiczną i zagrożeniami klimatycznymi. Były one obecne m.in. w działaniach rzecznych Przystani Muzeum, kierowanej przez kustosa Mateusza Niemca (istotna w tym przypadku była współpraca ze środowiskiem drewniaków flisaków), i w budowanej od podstaw ofercie oddziału Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego.

Od 2022 roku większym zainteresowaniem cieszą się propozycje edukacyjne związane z zachowanymi w Nowej Hucie schronami z okresu zimnej wojny. Związek z poczuciem zagrożenia wywołanego sytuacją wojenną w bliskiej nam Ukrainie jest tu oczywisty.

Nową, promowaną i ciągle rozwijaną formułą działań edukacyjnych jest *Muzeum na wynos*. Muzeum przygotowało kolejne kufry tematyczne: *W skrypcorium i drukarni*, *Z Kościuszką na ty*, *O legionistach, strzelcach i odwadze* oraz kufer artystyczny. Propozycja *Muzeum na wynos* skierowana jest do grup szkolnych, które nie mają możliwości dotarcia do Muzeum, a dzięki muzealnej propozycji mogą skorzystać z możliwości samodzielnego przeprowadzenia zajęć opartych na przygotowanym w Muzeum scenariuszu i przy wykorzystaniu materiałów wykonanych w formie atrakcyjnej i aktywizującej uczestników każdego muzealnego warsztatu.

Oferta edukacyjna dla szkół

Dział Edukacji we współpracy ze wszystkimi oddziałami przygotował zaktualizowaną ofertę dla szkół podstawowych i średnich oraz przedszkoli. Kompletne zestawienie propozycji edukacyjnych znalazło się w *Informatorze edukacyjnym Muzeum Krakowa na lata 2024–2026*, który jest udostępniany w formie cyfrowej i drukowanej. Założeniem polityki edukacyjnej Muzeum jest odpowiadanie na potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży oraz ścisła współpraca z nauczycielami wszystkich poziomów edukacji szkolnej. Dlatego równie istotne są zajęcia prowadzone przez edukatorów muzealnych w ramach *Akademii dydaktycznej*. W 2024 roku były to dwa cykle adresowane do nauczycieli, w formule spotkań online na platformie Zoom. Nową propozycję stanowił cykl zatytułowany *Edukacja wizualna w przestrzeni szkolnej i ekspozycyjnej*.

Programy dla rodzin

Zapotrzebowanie na zajęcia adresowane do tej grupy odbiorców ciągle rośnie. Dwa stałe i rozpoznawane programy dla rodzin to *Oprowadzanki*, realizowane na wystawach stałych i czasowych w kolejnych oddziałach, oraz *Muzeum od kołyski*, czyli spacerzy dla rodziców z najmłodszymi dziećmi.

Liderem zajęć dla dzieci i rodzin z dziećmi jest od kilku lat Pałac Krzysztofory. Pracownicy tego oddziału gwarantują odpowiednią jakość zajęć, stąd też nie było zaskoczeniem przyznaniem Pałacowi Krzysztofory tytułu miejsca wyjątkowo przyjaznego rodzinom z dziećmi w konkursie Urzędu Miasta Krakowa.

Konkursy edukacyjne

To wciąż istotna i naturalna część strategii działań edukacyjnych Muzeum Krakowa. Z jednej strony Muzeum przygotowuje i przeprowadza konkursy o tematyce historycznej, mające wieloletnią tradycję, jak *Czy znasz Kraków* (wspólnie z Centrum Młodzieży im dr. Henryka Jordana) – w 2024 roku z tematem przewodnim *Kraków w epoce PRL-u*, czy nowohucki konkurs *Na fundamencie Krzyża. Historia Kościoła w Nowej Hucie*, zapraszający młodzież nowohucką do poznawania przeszłości swojej dzielnicy. Z drugiej strony to nowe inicjatywy, motywujące młodych ludzi do rozwijania własnych zainteresowań. Na wyróżnienie zasługuje konkurs organizowany przez Muzeum Krakowa i Stowarzyszenie Polonistów UJ zatytułowany *Słowem o sztuce*, łączący potencjał edukacyjny muzealiów z promowaniem kultury języka polskiego.

Edukacja towarzysząca wystawom czasowym

Wszystkie wystawy czasowe z planu wystaw na 2024 rok zostały wyposażone w towarzyszące im programy edukacyjne, z osobną ścieżką dziecięcą na wystawie i zapewnieniem standardów dostępności dla osób z niepełnosprawnością. Tradycyjnie już rekordy zainteresowania była oferta zajęć towarzysząca konkursowi i wystawie szopek krakowskich. Szopkowe zajęcia prowadził przez kilka miesięcy

u schyłku 2024 i na początku 2025 roku zespół Działu Szopek Krakowskich kierowany przez Małgorzatę Niechaj.

Rozbudowane wątki herstoryczne wprowadzono do programu wystawy *Silaczk* w Kamienicy Hipolitów. Zajęcia cieszące się sporym zainteresowaniem publiczności kreował kierownik oddziału Michał Hankus.

Potencjał zainteresowania ludowością oraz sztuką Młodej Polski wykorzystano w programie edukacyjnym towarzyszącym wystawie *Wincenty Wodzinowski. Czuby obserwator*. W tym przypadku szczególną rolę odegrały kompetencje i doświadczenie edukacyjne kustosz Elżbiety Lang.

Lokalność

Wszystkie oddziały Muzeum realizują własne programy edukacyjne i cykle oddziałowe wykorzystujące swoją specyfikę programową. Oddziały, szczególnie Rydlówka, Muzeum Podgórze i Muzeum Nowej Huty, korzystają ze społecznego zapotrzebowania na historię lokalną i potrzebę wzmocnienia lokalnej lub inaczej – dzielnicowej – tożsamości.

Możliwości edukacyjne Muzeum są poszerzane przez coraz bardziej efektywną współpracę z Radami Dzielnic Krakowa. Dotacje do programów zwiększają możliwości realizacji konkretnych projektów edukacyjnych. Przykładem są tu spotkania prowadzone przez Łukasza Mańczyka *Porozmawiajmy o Krowodrzy* w oddziale Ulica Pomorska, finansowane przez Radę Dzielnicy Krowodrza, oraz wystawa plenerowa, konkurs i zajęcia poświęcone 800-leciu Bieńczyk zrealizowane przez Muzeum Nowej Huty, a dofinansowane z budżetu Rady Dzielnicy Bieńczyce.

Dzielnica I zainicjowała i sfinansowała wydarzenia w Barbakanie, zorganizowane pod szyldem Święta Dzielnicy I (14 września 2024). Dla społeczności dzielnic równie ważne jak działania edukacyjne są wydarzenia o charakterze integracyjno-rozrywkowym. Stąd np. inicjatywy kolejnych świąt ulic. Oddział Thesaurus Cracoviensis wspólnie z Radą Dzielnicy Zwierzyniec zorganizował 7 września 2024 roku *Święto ulicy Księcia Józefa*, które stanowiło także formę promocji magazynu otwartego naszego Muzeum.

Wydarzenia

Wybrane wydarzenia muzealne

Muzealny kalendarz jest gęsto wypełniony propozycjami wydarzeń adresowanych głównie do mieszkańców Krakowa. Każdy z oddziałów zaprasza corocznie na swoje święto. Równie istotne są wydarzenia krakowskiego roku obrzędowego, jak *Pochód Lajkonika*, *Osadzanie chochoła*.

W styczniu przypada święto oddziału Rynek Podziemny *Drażnienie miasta*. Oddział zaproponował publiczności tym razem wędrowkę tematyczną obejmującą związki Krakowa z kulturą szeroko rozumianego Wschodu, stąd hasło przewodnie edycji 2024 *Wschód*. 9 stycznia miał miejsce wykład inauguracyjny Anny Warzechy *Ze skarbów ruskich – prawosławne i grekokatolickie wątki w sztuce Krakowa*. Program święta Rynku Podziemnego składał się z wtorkowych wykładów otwartych, niedzielnych zajęć dla rodzin z dziećmi oraz

Kobięcy korowód na trasie Kleparz – Rynek Główny jako finałowe wydarzenie *Babskiego combra*, po prawej prowadząca pochód Katarzyna Chodoń, 10 lutego 2024 r., fot. Marcin Gulis, MK

oczywiście spaceru edukacyjnego inspirowanego tematem przewodnim wydarzenia. Projekt przeprowadzono pod kierunkiem Szymona Jarosińskiego.

13 stycznia 2024 roku w Rydlówce miały miejsce *Urodziny Stanisława Wyspiańskiego*. Rydlówka ze swoją publicznością świętowała kolejną rocznicę urodzin artysty. Zaproszono na dziecięce warsztaty, tematyczne zwiedzanie wystawy oraz koncert Nameny Lali wraz z towarzyszącym wykładem mistrzowskim dr. hab. Mateusza Antoniuka, prof. UJ.

Luty stał pod znakiem *Babskiego combra*, którego finał w postaci barwnego kobiecego korowodu z Kleparza na Rynek Główny zorganizowano 10 lutego 2024 roku. Sam finał został poprzedzony cyklem personalnych warsztatów rozwojowych, wystawą plenerową na Kleparzu i dodatkowo obudowany wykładami o historii *Babskiego combra*. Wydarzenie o charakterze ludowej zabawy miejskiej, odbywającej się do połowy XIX wieku corocznie w okresie zapustów z udziałem krakowskich przekupek świętujących uwolnienie od symbolicznego Combra, stanowi inspirację dla współczesnych interpretacji tej historycznej tradycji. Opiekunką *Combra* w 2024 roku była dr Karina Janik.

24–25 lutego 2024 roku Muzeum Podgórze świętowało pod hasłem *Podgórze + początek*. Tematem przewodnim święta oddziału były początki miasta Podgórze powołanego do życia uniwersałem cesarza Józefa II w 1784 roku. Na program wydarzenia składały się wykłady, m.in. o kolonizacji józefińskiej i najstarszych dokumentach dotyczących Podgórze w zbiorach Archiwum Narodowego w Krakowie, warsztaty dla dzieci i ich opiekunów, oprowadzania tematyczne po wystawie stałej i wreszcie spacer

po najstarszych obiektach w Podgórzu. Autorem i organizatorem tego oddziałowego projektu był Jakub Jastrzębski.

20–21 kwietnia 2024 roku Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego obchodziło po raz pierwszy swoje święto – *Dzień św. Jerzego w forcie Jugowice*. 2024 był pierwszym rokiem działalności najmłodszego muzealnego dziecka, czyli oddziału harcerskiego, otwartego w 2023 roku dzięki wielkiemu wysiłkowi pasjonatów historii i tradycji harcerstwa, ale również zaangażowaniu Gminy Miejskiej Kraków i oczywiście wsparciu ze środków unijnych. Święto oddziału było próbą mocniejszego zaistnienia na muzealnej mapie Krakowa i zaprzyjaźnienia się z sąsiadami, którzy ciągle nie rozpoznają bogactwa miejsca, jakim jest fort Jugowice. Kurator projektu Bartosz Rzońca zaprosił na warsztaty pisania książek, warsztaty plastyczne na temat św. Jerzego i smoka, a także oprowadzania kuratorskie po wystawach stałych i czasowych.

2 maja 2024 roku na bulwarze Rodła, gdzie zlokalizowana jest Przystań Muzeum, miał miejsce finał uroczystości przekazania bandery Flisu Królewskiego. Uroczystość rozpoczęła się tradycyjnie już pod Wieżą Ratuszową, a zakończyła podniesieniem bandery na galarze Szwajcarka w muzealnej Przystani. Zainaugurowano tym samym sezon letni działalności Przystani Muzeum, która, będąc formalnie częścią oddziału Dom Zwierzyniecki, prowadzi aktywne działania edukacyjne bezpośrednio nad i na Wiśle.

17 maja 2024 roku Muzeum Krakowa uczestniczyło w tradycyjnej krakowskiej *Nocy muzeów*. Hasło przewodnie wydarzenia brzmiało *Muzea dla edukacji i nauki*. Frekwencja na wystawach i w oddziałach była dużo niższa aniżeli w poprzednich latach. Łącznie nasze Muzeum odwiedziło

Uczestnicy debaty *Polski rok 1989. Między historią a pamięcią. Szanse wykorzystane czy utracone?*, od lewej prowadzący Piotr Legutko i profesorowie: Jarosław Flis, Andrzej Chwalba, Jerzy Zdrada i Maciej Zakrzewski, sala Miedziana w pałacu Pod Krzysztofory, 4 czerwca 2024 r., fot. Marcin Gulis, MK

około 8500 zwiedzających, najwięcej Pałac Krzysztofory, Fabrykę Emalia Oskara Schindlera, Barbakan i wystawy w Muzeum Nowej Huty.

6 czerwca 2024 roku znacząco zmienioną trasą ze względu na remont ulic Kościuszki i Zwierzynieckiej, ale jednak jak zawsze ze Zwierzyńca do Rynku Głównego przemaszerał w radosnym pochodzie Lajkonik. W rolę Lajkonika wcielił się ponownie Mariusz Głonek, a tradycyjny haracz w finale pochodu pod Wieżą Ratuszową wręczył zastępca prezydenta Krakowa Łukasz Sęk. *Pochód Lajkonika* to część krakowskiego niematerialnego dziedzictwa, a zarazem część projektu dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zatytułowanego *Wśród krakowskich sukman, kaftanów i gorsetów*. Projekt był bogaty w działania edukacyjne: warsztaty i konkursy włączające dzieci i młodzież w poznawanie krakowskich tradycji. Nowością był udział w wydarzeniach na Rynku tatarskiej grupy wokalna-tanecznej Buńczuk. Kierownikiem projektu od wielu już lat jest dr Andrzej Iwo Szoka.

Oddziały Muzeum Nowej Huty i Pałac Krzysztofory przygotowały program obchodów 35. rocznicy przełomowych wyborów 4 czerwca 1989 roku, składający się z wystawy plenerowej przed Muzeum Nowej Huty *Rok 1989* autorstwa Piotra Kapusty (otwarcie 2 czerwca) oraz debaty eksperckiej w pałacu Pod Krzysztofory *Polski rok 1989. Między historią a pamięcią. Szanse wykorzystane czy utracone?* (4 czerwca). Prowadzący Piotr Legutko inspirował do wymiany zdań profesorów: Andrzeja Chwalbę, Jarosława Flisa, Macieja Zakrzewskiego i Jerzego Zdradę. Zakończeniem obchodów rocznicowych była debata oksfordzka w Muzeum

Nowej Huty z udziałem studentów Uniwersytetu KEN, prowadzona przez Adama Gliksmana (12 czerwca 2024 roku).

25 czerwca 2024 roku publiczność Rydlówki uczestniczyła w uroczystym wieczorze poświęconym postaci Anny z Mikołajczyków Tetmajerowej. Pomysł wydarzenia zrodził się w zespole Rydlówki i był kontynuacją działań Roku Włodzimierza Tetmajera (2023). Niezwykle uroczysty wernisaż został wypełniony wykładem kustosz Marty Marek poświęconym postaci Anny Tetmajerowej, prezentacją wystawy plenerowej i pokazem pamiątek Anny z Bronowic umieszczonych w przestrzeni wystawy stałej. Organizatorem wydarzenia i autorem wystawy był Kamil Kopek.

Przez całe lato w Barbakanie królowała impreza *Średniowiecze da się lubić*. W 2024 roku szczególną atrakcją były cosobotnie koncerty muzyki inspirowanej średniowieczem i finałowy (31 sierpnia 2024 roku) festiwal muzyki folkowej. Zasadniczą część programu stanowiły jednak interaktywne zajęcia warsztatowe z zakresu życia codziennego w średniowieczu z elementami prelekcji i przedstawień teatralnych adresowanych do młodych odbiorców. Organizatorami wydarzenia byli pracownicy Trasy Obronności: dr Michał Szczerba i Jerzy Łobaza.

Pałac Krzysztofory swoje oddziałowe święto obchodzi w dniach poprzedzających lub następujących po imieninach Krzysztofa. W roku ubiegłym były to 27 i 28 lipca. Tym razem tematem przewodnim *Imienin Krzysztofa* były strój i moda. Program adresowany do mieszkańców Krakowa składał się zarówno z części warsztatowej, tj. warsztatów krawieckich, pokazów mody, oprowadzań po wystawie stałej *Kraków od początku, bez końca*, jak i wykładów

Wernisaż wystawy *Anna z Bronowic*, wykład wprowadzający kustosz Marty Marek, Rydlówka, 25 czerwca 2024 r., fot. Marcin Gulis, MK

Spotkanie promujące projekt modernizacji budynku dawnego kina Światowid na potrzeby Muzeum Nowej Huty, od lewej: Jacek Salwiński, Karolina Żłobicka, Katarzyna Trojanek z firmy MAE, Aleksandra Szuster i Zbigniew Semik, Muzeum Nowej Huty, 22 września 2024 r., fot. Piotr Idem, MK

Wołanie o pokój, koncert finałowy *Pamiętaj z nami*, chór Jednym Głosem, sala kinowa w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, 20 października 2024 r., fot. Piotr Idem, MK

oraz pałacowego balu w strojach historycznych. Całość wydarzenia przygotowała Justyna Kasińska z oddziału Pałac Krzysztofory.

13–16 września 2024 roku Ulica Pomorska przygotowała 18. edycję *Dni Pamięci Ofiar Gestapo*. Wydarzenie o charakterze upamiętniającym ma jednocześnie cele edukacyjne. Tematem przewodnim edycji *Dni Pamięci 2024* były losy uciekinierów z Warszawy, którzy w okresie powstania warszawskiego i po jego upadku trafili do naszego miasta. Oficjalny Apel Pamięci z udziałem władz państwowych i przedstawicieli samorządu odbył się na ulicy Pomorskiej 13 września. Patronami *Dni Pamięci* była uczestniczka powstania warszawskiego, więźniarka katowni Gestapo przy ulicy Pomorskiej Irena Malinowska i żołnierz Armii Krajowej zamordowany przez okupanta Tadeusz Suwara. Na placu Inwalidów została otwarta wystawa plenerowa *Kraków 44 – ostatnie miesiące okupacji*, 14 września w pałacu Pod Krzysztofory odbyła się sesja muzealna *Los ludności cywilnej i powstańców warszawskich na terenie III Rzeszy i Generalnego Gubernatorstwa*. Autorem programu, w tym wystawy i sesji, był pracownik Ulicy Pomorskiej kustosz Grzegorz Jeżowski.

20–22 września 2024 roku Muzeum Nowej Huty wspólnie z 35 partnerami zorganizowało *Zajrzyj do Huty*. Wydarzenie, będące świętem nie tyle nowohuckiego oddziału Muzeum Krakowa, co całej nowohuckiej części naszego miasta, skoncentrowane zostało wokół 75. rocznicy powstania Nowej Huty. Tradycyjny piątkowy panel otwierający *Zajrzyj* poświęcono prezentacji najnowszych

opracowań badawczych dotyczących dziedzictwa Nowej Huty, ale także zaproszeniu nieszkańców dzielnicy do rozmowy o projekcie modernizacji dawnego kina Światowid na potrzeby Muzeum Nowej Huty. Z różnorodnej nowohuckiej oferty spacerów edukacyjnych, wykładów, spotkań, debat, koncertów i aktywności muzyczno-tanecznych skorzystało ponad 1500 osób, a w skali wszystkich partnerów nowohuckich ponad 5000 osób. Niezwykle istotne w *Zajrzyj do Huty* jest wspólne działanie instytucji kultury, organizacji społecznych oraz lokalnych aktywistów na rzecz promocji dzielnicy. Za przygotowanie programu i koordynację realizacji odpowiadał dr Zbigniew Semik.

1–20 października 2024 roku miała miejsce kolejna edycja wydarzenia *Pamiętaj z nami*. Miało ono odmienny od dotychczasowych charakter. Zostało zainaugurowane na placu Bohaterów Getta wernisażem wystawy plenerowej *Nie było domu, gdzie by nie zabrano kogoś z najbliższych* (kurator Katarzyna Kocik). Przez trzy tygodnie zapraszano kolejno do oddziałów Ulica Pomorska, Apteka pod Orłem i Fabryka Emalia Oskara Schindlera, tworzących Trasę Pamięci. Tematem przewodnim wydarzenia było doświadczenie uchodźców wojennych z okresu II wojny światowej i współczesnych konfliktów wojennych. Odbyły się m.in. gra miejska *quest* o okupowanym Krakowie, debata o uchodźcach wojennych z Wołynia i powstania warszawskiego, warsztaty *Dzieciństwo w getcie*, spacer edukacyjny szlakiem deportacji krakowskich Żydów (4 października). Ważną częścią programu były: koncert Sinfonietty Cracovii w oddziale Ulica Pomorska

Laureaci medalu św. Krzysztofa: prof. Aleksander Śliwa z krakowskiej ASP przewodniczący Rady Dzielnicy Podgórze Szymon Toboła i wieloletni przewodniczący Rady Muzeum Krakowa prof. Jacek Purchła, sala Miedziana w pałacu Pod Krzysztofory, 15 października 2024 r., fot. Marcin Gulis, MK

(5 października), spektakl Teatru Figur w Aptece pod Orłem *Huljet, Huljet* (13 października) i kończący całość, poruszający przesłaniem występ międzynarodowego chóru Jednym Głosem *Wołanie o pokój* (20 października, Fabryka Emalia). Program był otwarty na rozmowę o konflikcie wojennym na Ukrainie. Odbyły się debata z muzealnikami ukraińskimi *Muzea w wojnie, muzea o wojnie* (18 października, Fabryka Emalia) oraz rozmowa z korespondentami wojennymi o ich pracy w czasie konfliktów wojennych na Ukrainie i na Bliskim Wschodzie. Zaprojektowano i wykonano mural antywojenny przy ulicy Romanowicza. Całość wydarzenia przygotował zespół Trasy Pamięci pod kierunkiem Mateusza Zdeba.

13 października 2024 roku świętowaliśmy ze Starą Synagogą *Jom Riszon. Niedzielę w Starej Synagodze*. Program tradycyjnie zbudowany był z cyklu wykładów, tym razem dotyczących obecności Żydów w Krakowie powojennym i współczesnym, zwłaszcza w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku. Wydarzenie zakończył występ muzyczny Jarosława Bestera. Za organizację oddziałowego wydarzenia odpowiadała Aleksandra Gaj.

15 października 2024 roku zastępca prezydenta Krakowa Stanisław Kracik wręczył medale św. Krzysztofa. Kapituła medalu pod przewodnictwem prezydenta Krakowa przyznaje to wyróżnienie osobom wspierającym w różnorodny sposób nasze Muzeum. W 2024 roku medale otrzymali: w kategorii wsparcia merytorycznego wieloletni przewodniczący Rady Muzeum Krakowa prof.

Jacek Purchła, w kategorii tradycje krakowskie prof. Aleksander Śliwa z krakowskiej ASP oraz za wsparcie finansowe i całokształt współpracy Dzielnica XIII Podgórze na ręce zarządu reprezentowanego przez przewodniczącego Rady Dzielnicy Szymona Tobołę.

23 listopada 2024 roku w Rydlówce odbył się coroczny obrzęd *Osadzania chochoła*. W uroczystości wzięli tłumnie udział mieszkańcy Bronowic i Krakowa, a także prezydent Krakowa dr Aleksander Miszański oraz prof. Stanisław Waltoś, inicjator tego wydarzenia zapoczątkowanego w 1969 roku. *Osadzanie chochoła*, inspirowane pamiętnym ślubem Jadwigi Mikołajczykówny i Lucjana Rydla oraz wielkim dramatem narodowym Stanisława Wyspiańskiego, poprzedzone było współczesnym, ale tradycyjnym *Korowodem weselnym*, prowadzonym ulicami Bronowic. Finałem wydarzenia było z kolei performatywne zwiedzanie Rydlówki prowadzone przez pracowników Muzeum. Liderem zespołu przygotowującego *Osadzanie chochoła* była kierowniczka oddziału dr Joanna Zdebska-Schmidt.

Muzealny rok wydarzeń 2024 został zamknięty 28 grudnia *Krakowskim korowodem kolędniczym*, zorganizowanym po raz drugi przez zespół Rydlówki. Barwny, rozśpiewany i roztańczony korowód wymaszerował z Bronowic, przejechał miejskim tramwajem do Rynku Głównego i zakończył wspólne świętowanie na dziedzińcu pałacu Pod Krzysztofory.

Działania społecznościowe / Centrum Działań Społecznościowych

Muzeum systematycznie rozwija segment działań opartych na współpracy z partnerami społecznymi. Coraz intensywniej praktykowana jest partycypacja otoczenia społecznego Muzeum w przygotowaniu konkretnych propozycji programowych i następnie ich wspólna realizacja.

Szczególną rolę w tej partycypacji odgrywa Centrum Działań Społecznościowych (CDS), kierowane przez Kamilą Stasiaką i będące od 1 stycznia 2025 roku samodzielną komórką organizacyjną. Narzędziami działań społecznościowych są Spotki, czyli sale spotkań, w Krzysztoforach, Muzeum Podgórze oraz Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego, które – udostępniane bezpłatnie – dają możliwość własnej działalności partnerom społecznym. Inną ważną formą działań CDS były zaaranżowane pod arkadami Krzysztoforów wystawy społeczne, przygotowywane tylko przy wsparciu technicznym pracowników Muzeum, a realizowane siłami partnerów społecznych (sporą aktywność wykazywał tu Związek Ukraińców w Polsce).

Od września 2024 roku w Krzysztoforach działa kawiarnia Zakręcony Pan Cogito, która pracuje w formule kawiarni społecznej, wspierającej osoby po kryzysach psychicznych.

Narzędziem wspierającym sieciujące działania Muzeum jest cykl *DNA Krakowa*, przygotowywany od kilku lat przez Kamilę Stasiaką i Katarzynę Winiarczyk. Spotkania sieciujące odbywają się z udziałem przedstawicieli organizacji, instytucji i osób fizycznych aktywnie działających na rzecz naszego miasta. W 2024 roku odbyły się:

- 7 marca, *Krakowianki – zapomniana historia Krakowa*;
- 9 maja, *Ekspaci – siła Krakowa?*;
- 24 lipca, *Czy Kraków potrzebuje więcej pomników?*;
- 19 września, *Miejskie ogrodnictwo – czym to się je?*;
- 14 listopada, *Czy Kraków potrzebuje deklamacji kultury?*.

Remonty i inwestycje

W maju 2024 roku zakończono pierwszy etap modernizacji Kamienicy Hipolitów, obejmujący prace konserwatorskie i instalacyjne części frontowej budynku. Dokonano końcowego odbioru robót o wartości 2 554 409 zł. W drugiej połowie roku przygotowano koncepcję drugiego etapu modernizacji – przebudowy oficyny Kamienicy.

Przeprowadzono prace remontowo-konserwatorskie Bramy Kleparskiej w Barbakanie. Wykonano konserwację wrót bramy, wymianę bloków kamiennych na betonowe i zamontowano zawiesia wrót. Zadanie obejmowało też roboty wykończeniowe i porządkowe. 12 grudnia 2024 roku dokonano odbioru końcowego prac.

W Fabryce Emalia Oskara Schindlera wykonano łącznik, przeszklenie przejazdu wraz z budową instalacji elektrycznej słaboprądowej oraz kanalizacji opadowej między częścią A i B budynku Fabryki. Zrealizowano prace budowlane i montażowe, oddając do użytku funkcjonalny, niezbędny łącznik między dwiema częściami obiektu.

Frekwencja

Frekwencja łączna w 2024 roku była najwyższa w 125-letniej historii Muzeum i wyniosła 1 442 369 osób.

Zwiedzających stacjonarnie ogółem w 2024 roku	1 442 369 osób
Grupy razem,	180 729 osób w 9738 grupach
w tym: grupy młodzieżowe	91 046 osób w 4589 grupach
Oprowadzania	5048 dla 88 258 osób
Bilety normalne	569 016
Bilety ulgowe	180 178
Cudzoziemcy	606 546
Młodzież	176 165
Bilety bezpłatne	156 921
Bilety rodzinne	105 522
Dzień wolnego wstępu	125 849
Bilety łączone	43 071

Wydarzenia edukacyjne	2866 dla 60 382 osób
w tym: lekcje warsztaty	327 dla 6848 osób 1039 dla 17 871 osób
Imprezy edukacyjne	1500 dla 35 663 osób
Imprezy muzealne	335 dla 38 651 osób
Imprezy zewnętrzne	820 dla 35 527 osób

Frekwencja z podziałem na oddziały	
Oddział	Liczba zwiedzających
Fabryka Emalia Oskara Schindlera	469 515
Rynek Podziemny	338 292
Pałac Krzysztofory	148 564
Stara Synagoga	143 911
Wieża Ratuszowa	82 739
Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego	55 103
Apteka pod Orłem	40 493
Muzeum Nowej Huty	39 879
Rydlówka	24 826
Barbakan	24 214
Muzeum Podgórze	22 212
Mury Obronne	15 449
Ulica Pomorska	10 053
Podziemna Nowa Huta	6869
Kamienica Hipolitów	4659
Dom Pod Krzyżem	2444
Przystań Muzeum	2202
Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów	1278

Rada Muzeum Krakowa VI kadencji (2024–2027)¹

27 marca 2024 roku w sali pod Muzami w pałacu Pod Krzysztofory odbyło się pierwsze z dwóch zaplanowanych w tym roku posiedzeń Rady Muzeum Krakowa VI kadencji (2024–2027). W posiedzeniu udział wzięli: prof. Jacek Majchrowski, prezydent Krakowa, dr Michał Niezabitowski, dyrektor Muzeum Krakowa, Jacek Salwiński, zastępca dyrektora ds. programowych, Anna Śliwa-Suchowiak, zastępca dyrektora ds. organizacji działalności podstawowej, Adam Świerż, zastępca dyrektora ds. administracyjno-technicznych, oraz członkowie Rady Muzeum: Monika Bednarek, dyrektor Muzeum – Miejsca Pamięci KL Płaszów, dr hab. Agnieszka Chłosta-Sikorska, prof. UKEN, dyrektor Instytutu Historii i Archiwistyki na Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Bożena Czemborowicz, prezes Federacji Stowarzyszeń Przewodnickich w Krakowie, prof. Piotr Dobosz, prodziekan Wydziału Prawa i Administracji UJ oraz wiceprezes Komitetu Kopca Kościuszki, Robert Makłowicz, dziennikarz i popularyzator kultury kulinarnej, dr hab. Katarzyna Mieczkowska, dyrektor Muzeum Narodowego w Lublinie, dr hab. Beata Nessel-Łukasik, prof. ASP, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, prof. Cezary Obracht-Prondzyński, kierownik Zakładu Antropologii Społecznej w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Gdańskiego, Robert Piaskowski,

dyrektor Narodowego Centrum Kultury w Krakowie, ks. dr hab. Dariusz Raś, archiprezbiter kościoła Mariackiego w Krakowie, prof. Łukasz Tomasz Sroka, przewodniczący Rady Dyscypliny Historia Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, dr Jacek Stawiski, dyrektor Żydowskiego Muzeum Galicja w Krakowie, prof. Jan Święch, Katedra Dziedzictwa i Muzealnictwa Instytutu Etnologii UJ, prof. Stanisław Waltoś, wiceprzewodniczący Polskiego Komitetu Narodowego ICOM, prof. Krzysztof Zamorski, profesor emerytowany w Pracowni Teorii Historii w Instytucie Historii UJ.

Prezydent Jacek Majchrowski podkreślił, jak ważna dla funkcjonowania Muzeum jest Rada, którą po raz pierwszy powołano 55 lat temu. Podkreślił, że Rada wyznacza kierunek działalności Muzeum, zawsze składając się z wybitnych specjalistów, bez których sprawne funkcjonowanie i merytoryczna ocena działań instytucji byłyby niemożliwe. Przywołał przy tym ostatnie inwestycje Muzeum związane z fortami krakowskimi oraz terenem dawnego KL Płaszów. Na koniec przemówienia pogratulował członkom poprzedniej oraz nowej kadencji Rady, po czym nastąpiło uroczyste wręczenie nominacji. Po tej ceremonii prezydent pożegnał zgromadzonych, a dyrektor Muzeum Krakowa przystąpił do konstytuowania Rady. W drodze głosowania jawnego na przewodniczącego wybrano przez aklamację prof. Krzysztofa Zamorskiego. Nie zgłoszono innych kandydatur. Funkcję zastępcy przewodniczącego powierzono prof. Janowi Święchowi, a sekretarza – dr hab. Agnieszce Chłóście-Sikorskiej. Tu również nie było innych kandydatur i wybór odbył się przez aklamację.

Po ukonstytuowaniu się Rady nastąpiło przyjęcie protokołu ostatniego posiedzenia Rady Muzeum Krakowa V kadencji z 5 grudnia 2023 roku.

Dyrektor Michał Niezabitowski przedstawił koncepcję rozwoju i program zarządzania Muzeum Krakowa na lata 2025–2031. Prezentację rozpoczął od przypomnienia wizji i misji Muzeum Krakowa. Tę pierwszą scharakteryzował jako dokumentowanie miasta i utożsamianie się z jego dziedzictwem oraz teraźniejszością. Podkreślił konieczność słuchania miasta, co samo w sobie stanowi wypadkową nowej definicji muzeum, która została przyjęta na konferencji ICOM w Pradze 24 sierpnia 2022 roku. Zwrócił uwagę na fakt długiej, bo 125-letniej, historii Muzeum Krakowa. Ważne miejsce w wystąpieniu dyrektora zajęło omówienie strategii działania Muzeum do 2031 roku, w tym przedstawienie priorytetów inwestycyjnych, tj. przeprowadzenie remontów i przygotowanie wystaw stałych w Muzeum Nowej Huty, *Podziemnej Nowej Hucie* na osiedlu Szkolnym 22, Domu pod Krzyżem, Kamienicy Hipolitów i Barbakanie.

Po przedstawieniu priorytetów dyrektor rozpoczął omawianie programów i projektów naukowych, wskazując, że działania naukowe Muzeum Krakowa prowadzone są w sposób dwutorowy: jako systemowe i stałe inwentaryzowanie i reinwentaryzowanie zbiorów oraz podejmowanie

¹ Poniższy tekst opracowano na podstawie protokołów posiedzeń Rady Muzeum Krakowa.

indywidualnych programów badawczych. Podkreślił przy tym, że inwentaryzacja naukowa zbiorów Muzeum prowadzona jest bez zaległości. 100 proc. muzealiów zostało wpisanych do katalogu elektronicznego Musnet.

Następnie przedstawił projekt Socjotopografia Krakowa 1257–1939, wieloletni i wieloosobowy projekt badawczy, którego celem jest zbadanie i waloryzacja przestrzeni miejskiej Krakowa w odniesieniu do żyjącej w niej społeczności. Ta nowoczesna i dominująca w obecnej historiografii metoda została zastosowana w Polsce całościowo w odniesieniu do Torunia i Elbląga. W krakowskiej odsłonie będzie to pierwszy projekt socjotopograficzny zrealizowany przez placówkę muzealną. Drugim ważnym projektem naukowym Muzeum jest Atlas Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa – podzielona topograficznie dokumentacja, analiza i interpretacja zachowanych i wciąż kultywowanych przez depozytariuszy elementów tego dziedzictwa.

Dyrektor przedstawił najważniejsze plany związane z nowymi wystawami stałymi:

- Wystawa stała w Muzeum Nowej Huty ma już gotowy scenariusz. Realizacja będzie zależna od terminu pozyskania środków na remont dawnego kina Światowid. Zakończona sukcesem aplikacja do programu FEniKS oraz pomoc Gminy Miejskiej Kraków w postaci zabezpieczenia wkładu własnego pozwalają przypuszczać, że wystawa powstanie na przełomie lat 2027 i 2028.
- Projekt wystawy stałej w Kamienicy Hipolitów znajduje się na etapie ukończonych prac koncepcyjnych. Gotowy projekt wystawy powinien powstać do końca 2025 roku. Jego składowymi jest Muzeum Smaku Krakowskiego (w oficynie) oraz żywa pracownia introligatorska na parterze. W zależności od pozyskania środków na remont budynku wystawa stała powinna powstać w 2027 roku.
- Znakomitym uczczeniem 50-lecia wpisu Krakowa na listę UNESCO (2028) będzie przygotowanie stałej wystawy poświęconej problematyce światowego dziedzictwa w Barbakanie. Trwają prace nad koncepcją wystawy. Kształtuje się wizja nowoczesnej instalacji artystycznej, uruchamianej każdego dnia obrzędem otwarcia zabytkowej bramy Barbakanu oraz multimedialnym seansem historyczno-muzycznym. Realizacja zadania jest zależna od pozyskania środków na remont konserwatorski Barbakanu.

Ważne miejsce w prezentacji dyrektora zajęły przestrzenie wystaw czasowych, spośród których omówiono:

- Pałac Pod Krzysztofory, II p., blisko 800 m kw. nowoczesnej powierzchni spełniającej najwyższe standardy wystawiennicze i bezpieczeństwa.
- Muzeum Podgórze, I p., 300 m kw. nowoczesnej powierzchni o wysokich standardach bezpieczeństwa. Mankamentem jest niewielka powierzchnia pomieszczeń.
- Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego, fort Jugowice, 200 m kw. nowoczesnej powierzchni ujętej w jedno duże pomieszczenie.
- Stara Synagoga, Babiniec, czyli dawna sala modlitw kobiet, około 150 m kw. Pomieszczenie nie spełnia wszystkich standardów bezpieczeństwa.
- Fabryka Emalia Oskara Schindlera, parter, blisko 100 m kw. nowoczesnej, ale niewielkiej powierzchni.

W ramach swojej bazy wystawienniczej Muzeum realizować będzie od czterech do sześciu wystaw czasowych rocznie do zakończenia remontu dawnego kina Światowid oraz od pięciu do siedmiu po zakończeniu tej inwestycji.

Kolejnymi elementami prezentacji dyrektora były dostępność zasobów cyfrowych, edukacja i społeczne zaangażowanie Muzeum w synergii z działaniami Centrum Działań Społecznościowych, a także sytuacja ekonomiczna Muzeum Krakowa, którą ocenił jako stabilną.

Członkowie Rady jednomyślnie podjęli uchwałę w sprawie pozytywnego zaopiniowania koncepcji i programu zarządzania Muzeum Krakowa na lata 2025–2031.

Zgodnie z porządkiem posiedzenia głos zabrała Anna Bednarek, która przedstawiła politykę gromadzenia zbiorów w Muzeum Krakowa. W świetle tego dokumentu priorytetem dla Muzeum są cracoviana, ale rozumiane bardzo szeroko, z uwzględnieniem obiektów związanych z Krakowem na różne sposoby, nie tylko przez miejsce wykonania czy przedstawioną ikonografię, ale również np. przez osobę kolekcjonera. W szczególności sposób Anna Bednarek odniosła się do kwestii zbiorów harcerskich w związku z otwarciem oddziału Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego.

Prof. Krzysztof Zamorski otworzył dyskusję na temat polityki gromadzenia zbiorów Muzeum. Jako pierwszy zabrał głos prof. Stanisław Waltoś, zauważając, że kiedy mówimy o polityce gromadzenia zbiorów, wchodzimy na pole, gdzie diabeł bawi się szczegółami – wychodzenie z zaszłości i borykanie się z tym, co przyniesie przyszłość. Profesor zauważył też, że politykę gromadzenia trzeba aktualizować i poprosił o poszerzenie informacji na temat zamknięcia niektórych ksiąg inwentarzowych, o czym jest mowa w dokumencie opisującym politykę gromadzenia.

W odpowiedzi Anna Bednarek wyjaśniła, że decyzja ta dotyczy ksiąg inwentarzowych zbiorów o tematyce harcerskiej i nowohuckiej, które mają charakter biblioteczno-archiwalny (są to np. rękopisy, książki, czasopisma). Trzecia zamykana księga zawiera obiekty tzw. kultury materialnej.

Michał Niezabitowski dodał, że w 1958 roku w Muzeum przyjęto specyficzną metodykę, dzielącą zbiory według kryterium chronologicznego, np. zbiory średniowieczne, nowożytnie. Kategoryzacja zbiorów w Muzeum Krakowa w związku z późniejszymi decyzjami i kolejnymi podziałami zbiorów stała się w niektórych przypadkach nielogiczna. Z kolei pomysł wydzielenia odrębnej księgi historii kultury materialnej nie sprawdził się, gdyż w wielu przypadkach ustalenie granicy między dziełem sztuki (które powinno trafić do księgi chronologicznej) a przedmiotem codziennego użytku (które powinno znaleźć się w inwentarzu kultury materialnej) jest bardzo trudna do ustalenia i stanowiła problem w procesie ewidencjonowania zbiorów. Na pytanie dr hab. Katarzyny Mieczkowskiej o inne zamknięte księgi dyrektor Niezabitowski odpowiedział, że w 1991 roku Muzeum przejęło zbiory Muzeum Lenina w liczbie sześciu ksiąg, które mają charakter zamknięty. Muzealia te są wpisane do inwentarza zbiorów Muzeum Krakowa.

Prof. Cezary Obracht-Prondzyński zapytał, czy Muzeum prowadzi akcję zbierania obiektów codziennego użytku związanych z wojną na Ukrainie, a jeśli nie, to czy

nie warto się nad tym zastanowić. W odpowiedzi dyrektor Niezabitowski stwierdził, że taka akcja nie była prowadzona, ale organizacje ukraińskie spotykają się w Sali Spotkań Krakowian Spotka i organizują w Muzeum niewielkie wystawy.

Dr hab. Agnieszka Chłosta-Sikorska poinformowała, że na UKEN działa Centrum Dokumentacji Zsyłek, Wypędzeń i Przesiedleń, gdzie prężnie działają badacze związani z *oral history*. Prof. Krzysztof Zamorski dodał, że na Uniwersytecie Jagiellońskim miało miejsce szereg wydarzeń związanych z Ukrainą z udziałem wielu instytucji i organizacji; gromadzenie zbiorów jest rzeczą trudną szczególnie w obliczu tego, że wspomniane instytucje już ten wątek podjęły.

Po zakończeniu dyskusji jednogłośnie podjęto uchwałę w sprawie pozytywnego zaopiniowania polityki gromadzenia zbiorów Muzeum Krakowa.

Następnie dyrektor Jacek Salwiński przedstawił plan pracy Muzeum na 2024 rok, omawiając kolejno projekty inwestycyjne, zbiory, wystawy stałe i czasowe, programy edukacyjne i ofertę programową, wydarzenia muzealne i święta oddziałów, działalność naukową i wydawniczą, remonty oraz plan finansowy Muzeum Krakowa na 2024 rok.

Następnie rozpoczęła się dyskusja. Dr hab. Agnieszka Chłosta-Sikorska wyraziła aprobatę dla planu pracy, działalności edukacyjnej, współpracy ze studentami, działalności Spotki. Robert Piaskowski zapytał o plany wykorzystania w Muzeum Krakowa nowych technologii i sztucznej inteligencji. Jacek Salwiński odpowiedział, że po okresie pandemii zainteresowanie zajęciami online bardzo spadło, ale istotnie Muzeum musi mocniej zaistnieć w przestrzeni wirtualnej. Dbałość o rozwój kadr jest ważny, a Muzeum funkcjonuje na tym polu coraz lepiej. Pracownicy podnoszą kompetencje przez udział w obiegu naukowym oraz system szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych.

Dr hab. Beata Nessel-Łukasik podniosła kwestię monitorowania wpływu wywieranego przez muzea na myślenie lokalnej społeczności i zapytała, czy Muzeum Krakowa dysponuje odpowiednimi do tego narzędziami lub planuje je wdrożyć. Michał Niezabitowski przyznał, że Muzeum bardzo się tym interesuje, np. badania dotyczące otoczenia Fabryki Emalia Oskara Schindlera wykazały, że 16 miejsc pracy, które powstały w tym miejscu, przełożyło się na 86 miejsc pracy w otoczeniu.

Kolejnym punktem posiedzenia było wypracowanie opinii na temat podjęcia współpracy przez Muzeum Krakowa z Muzeum Niemców Sudeckich (Sudetendeutsches Museum) w Monachium. Jak poinformowała Anna Bednarek, Muzeum przygotowuje wystawę w rocznicę śmierci Oskara Schindlera i chciałoby wypożyczyć pięć eksponatów ze zbiorów Muzeum Krakowa (pejcz, według relacji ofiarodawcy należący do SS-mana z KL Płaszów, różaniec, według relacji ofiarodawczyni wykonany w obozie KL Płaszów, muszla z widokiem grobu pramatki Racheli, wykonana przed rokiem 1939 w Jerozolimie (?), według relacji ofiarodawcy otrzymana od więźnia KL Płaszów, oraz dwa rysunki Józefa Baua).

Po zaprezentowaniu zagadnienia otwarto dyskusję. Robert Makłowicz stwierdził, że nie widzi niczego kontrowersyjnego we współpracy z Muzeum Niemców Sudeckich, którego funkcjonowanie słusznie podkreśla to, że wielu

Niemców – zwykłych ludzi, niemających nic wspólnego z ideologią narodowego socjalizmu – zostało wypędzonych ze swoich domów. Nic przeciwko nie miała również dr hab. Katarzyna Mieczkowska, aczkolwiek podkreśliła, że nigdy nie ma pewności, mimo najbardziej wiarygodnych zapewnień, jak zostaną wykorzystane zbiory wypożyczone innej instytucji. Prof. Jan Świąch uzależnił decyzję od braku problemów konserwatorskich, prof. Piotr Dobosz opowiedział się zdecydowanie za wypożyczeniem i współpracą, a prof. Cezary Obracht-Prondzyński stwierdził, że ta współpraca może okazać się ciekawa. Dr Jacek Stawiski zwrócił uwagę na możliwą krytykę medialną. Ks. dr hab. Dariusz Raś przypomniał, że podobne kontrowersje wiązały się z wypożyczeniem pistoletu Ali Ağcy do Muzeum w Wadowicach.

Po zakończonej dyskusji prof. Krzysztof Zamorski zamknął pierwsze posiedzenie Rady Muzeum Krakowa VI kadencji.

Drugie posiedzenie Rady Muzeum Krakowa VI kadencji odbyło się 4 listopada 2024 roku w sali Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofony. W posiedzeniu wzięli udział: Paweł Szczepanik, pełnomocnik prezydenta Krakowa ds. kultury, dr Michał Niezabitowski, dyrektor Muzeum Krakowa, Jacek Salwiński, zastępca dyrektora ds. programowych, Adam Świerz, zastępca dyrektora ds. administracyjno-technicznych, oraz członkowie Rady Muzeum: Monika Bednarek, dyrektor Muzeum – Miejsca Pamięci KL Płaszów, dr hab. Agnieszka Chłosta-Sikorska, prof. UKEN, dyrektor Instytutu Historii i Archiwistyki na Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Bożena Czemborowicz, prezes Federacji Stowarzyszeń Przewodnickich w Krakowie, prof. Piotr Dobosz, prodziekan Wydziału Prawa i Administracji UJ oraz wiceprezes Komitetu Kopca Kościuszki, Robert Makłowicz, dziennikarz i popularyzator kultury kulinarnej, dr hab. Katarzyna Mieczkowska, dyrektor Muzeum Narodowego w Lublinie, prof. Cezary Obracht-Prondzyński, kierownik Zakładu Antropologii Społecznej w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Gdańskiego, ks. dr hab. Dariusz Raś, archiprezbiter kościoła Mariackiego w Krakowie, prof. Łukasz Tomasz Sroka, przewodniczący Rady Dyscypliny Historia Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, prof. Jan Świąch, Katedra Dziedzictwa i Muzealnictwa Instytutu Etnologii UJ, prof. Stanisław Waltoś, wiceprzewodniczący Polskiego Komitetu Narodowego ICOM.

Posiedzenie otworzył zastępca przewodniczącego Rady Muzeum Krakowa prof. Jan Świąch. Przyjęto porządek obrad oraz protokół posiedzenia Rady Muzeum Krakowa z 27 marca 2024 roku.

Obrady rozpoczęto od przedstawienia przez dyrektora Michała Niezabitowskiego założeń do planu pracy Muzeum Krakowa na 2025 rok. Przypomniał, że nastąpiły zmiany na szczeblu miejskim i państwowym – w Krakowie urządza nowy prezydent, a 13 maja Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego objęła nowa minister. Ponadto 27 maja został wyznaczony nowy przewodniczący Rady ds. Muzeum i Miejsca Pamięci. Muzeum Krakowa podejmuje się odpowiedzi na rozmaite zmiany, zarówno polityczne, jak

i geopolityczne. Dyrektor zaznaczył, że Muzeum Krakowa złożyło propozycję zorganizowania panelu podczas wspólnego Kongresu Kultury (Warszawa, 7–9 listopada 2024 roku), jednak nie została ona przyjęta, podobnie jak nie został przyjęty żaden inny panel zgłoszony z obszaru dziedzictwa, pamięci i muzealnictwa. Dyrektor zastanawiał się nad tym, w jaki sposób głos tej gałęzi kultury będzie mógł wybrzmieć w nowej rzeczywistości.

Ponadto wspominał o wyzwaniach, jakie tworzy sztuczna inteligencja, przemiany w mieście i nowe społeczeństwo, które wymaga konkretnych bodźców. Powiedział również o narastającym lęku w zajmowaniu pozycji autorytetu przez przedstawicieli kultury. Tę część wystąpienia zakończył wyrażeniem wątpliwości co do aktualności ustawy z 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.

W planie pracy Muzeum Krakowa na 2025 rok są wystawy czasowe, m.in.: *Osobno, ale razem. W 110. rocznicę połączenia Podgórze i Krakowa 1915–2025* w Muzeum Podgórze, *11. pokonkursowa wystawa drzewek emausowych* w Kamienicy Hipolitów, *Miasto zwierząt* w Pałacu Krzysztofory, *Wojenne dzieci* w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, *Od wielkiego dzwonu. Świętowanie w Krakowie* (jeszcze w tym roku, od 7 listopada) w Domu pod Krzyżem oraz *83. pokonkursowa wystawa szopek krakowskich* w Pałacu Krzysztofory.

W skład planowanych imprez muzealnych wejdą wydarzenia o charakterze miejskim, m.in. *Noc muzeów*, *Pochód Lajkonika*, przyznanie medali św. Krzysztofa, a także 21 wydarzeń lokalnych, w tym m.in.: *Urodziny Stanisława Wyspiańskiego*, *Urodziny Lucjana Rydla*, *Drażenie miasta*, *Imieniny Krzysztofa*, *Dzień Pamięci Ofiar Gestapo*, *Zajrzyj do Huty*, *Jom Riszon*, *Niedziela w Starej Synagodze*, *Thesaurus z Mikołajem*, *Babski comber*, *Dzień św. Jerzego w Forcie Jugowice*, *Krakowski korowód kołędniczy*, *Święto ulicy Księcia Józefa*.

Wśród planowanych wydawnictw są m.in. 42. zeszyt rocznika naukowego „Krzysztofory”, czasopismo dla najmłodszych „Krzysztoforek” (3 numery), 3. tom *Sztuki krakowskiej 1945–2000*, monografia *Ewolucja funkcjonalno-przestrzenna krakowskiego węzła kolejowego w latach 1844–1939*, katalog *Imago Cracoviae. Grafika dawna w zbiorach Muzeum Krakowa, Wokół placu Szczepańskiego*.

W 2025 roku Muzeum Krakowa będzie kontynuować projekty naukowe: Socjotopografia Krakowa 1257–1939 oraz Atlas Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa.

Następnie projekt planu finansowego Muzeum Krakowa na 2025 rok przedstawiła główna księgowa Monika Synowiec. Omówiła plan kosztów, dzieląc je na typy działalności. Podkreśliła zarazem, że coraz trudniej jest pozyskać sponsorów.

Otwierając dyskusję, wiceprzewodniczący prof. Jan Świąch stwierdził, że zaskoczyło go, że 50 proc. dochodów Muzeum stanowią dochody własne, co nie jest aż tak dobrą informacją z punktu widzenia standardów ICOM.

Prof. Piotr Dobosz oznajmił, że jest pod dużym wrażeniem działalności Muzeum, doboru dzieł, ale również odpowiedzi na wyzwania, jakie stawiają przed Muzeum odbiorcy. Ponadto podkreślił, że działalność instytucji wpisuje się

w światowy nurt posthumanizmu, podając za przykład wystawę związaną ze zwierzętami i ich związkiem z człowiekiem.

Prof. Łukasz Tomasz Sroka odniósł się do kwestii naukowych Muzeum, apelując o powrót do źródeł muzealnych, o realizowanie naukowej misji muzeum i likwidację niekorzystnego dla wszystkich sztucznego rozdziału muzealników od naukowców. Wspomniał również o *Leksykonie Podgórze* i znakomitej publikacji Joanny Gellner *Zobacz zwierzę*.

Dr hab. Agnieszka Chłosta-Sikorska zwróciła uwagę na potencjał wystawy *Silaczki*, dobrze przyjętej nie tylko w Krakowie, ale w całej Polsce. Ponadto zapytała o frekwencję w oddziałach. Dyrektor Michał Niezabitowski odpowiedział, że Fabryka Emilia Oskara Schindlera jest niekwestionowanym liderem, Podziemia Rynku mocno trzymają się drugiej pozycji, a oba oddziały generują połowę ogólnej frekwencji. Na trzecim miejscu znajduje się Pałac Krzysztofory. Muzeum traci w oddziałach, które były szalenie interesujące kiedyś, takie jak Trasa Obrońców, a które teraz przestają wzbudzać zainteresowanie.

Dr hab. Katarzyna Mieczkowska poruszyła kwestię odzyskiwania VAT-u oraz paradoks działalności muzealnej, która musi być odpłatna. Mimo zaleceń ICOM-u, znacznych idei, dość problematyczne są kwestie zarabiania przez muzea – powiedziała. Dyrektor Niezabitowski wskazał na niechęć do wszystkiego, co jest bezpłatne. Jego zdaniem wartość powinna równać się wartości i nie należy ulegać pewnemu trendowi, w którym wszystko jest za darmo. Opłaty mogą być minimalne, ale być muszą.

Prof. Stanisław Waltoś stwierdził, że ze zdziwieniem przyjął informację, że rocznik „Krzysztofory” ma tylko 20 punktów w wykazie czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych MEiN. Sytuację z przyznawaniem punktów czasopismom określił jako punktozę i zapytał, czy dyrekcja ma zamiar podjąć jakieś kroki w celu zwiększenia punktacji. Podkreślił również, że jest zadowolony z działalności Rydlówki i zapytał o frekwencję w tym oddziale. Dyrektor Jacek Salwiński podał w odpowiedzi, że jest to około 20 tysięcy zwiedzających w skali roku, podkreślił też znaczenie kontaktów Rydlówki z lokalną społecznością Bronowic.

Prof. Cezary Obracht-Prondzyński poprosił o przekazanie prezentacji finansowej, zainteresowała go bowiem kwota 11,585 mln zł netto w projekcie budżetu inwestycyjnego Muzeum Nowej Huty. Nawiązując do wspólnego Kongresu Kultury, powiedział, że muzealnicy nie uczestniczyli w głosowaniu w sprawie paneli. Podkreślił obecność Muzeum Krakowa w przestrzeni społecznej, zapytał o globalność i o to, czy Muzeum posiada ofertę dla nowych społeczności oraz jak wygląda sytuacja wydawnictw muzealnych. Monika Synowiec wyjaśniła, że modernizacja nieistniejącego już kina Światowid na potrzeby Muzeum Nowej Huty jest w 78,7 proc. finansowana ze środków programu FEnIKS, natomiast resztę kosztów pokrywa Gmina Miejska Kraków. Jest to zadanie wieloletnie, a kwota wymieniona w planie finansowym dotyczy 2025 roku.

Michał Niezabitowski poinformował, że inne krakowskie wydawnictwa muzealne w ogóle nie mają punktów ministerialnych. Dodał również, że Muzeum Krakowa jest

wszehstronne, a jego energia jest odczuwana w całym Krakowie. Ponadto zauważył, że środowisko muzealne zachowuje dużą rezerwę, Stowarzyszenie Muzealników Polskich trochę się przemogło i lobbowało za panelami podczas wspólnego Kongresu Kultury, ale nie ma przekonania, że odzew był wystarczający.

Po tej części zgodnie uchwalono przyjęcie planu pracy Muzeum Krakowa na 2025 rok oraz pozytywnie zaopiniowano projekt planu finansowego.

Wiceprzewodniczący Rady przekazał głos głównemu informatykowi Wojciechowi Adamczykowi, który przedstawił założenia strategii informatyzacji Muzeum Krakowa. Głównymi założeniami są m.in. analiza obecnych zasobów i rozwój infrastruktury teleinformatycznej, wzmocnienie bezpieczeństwa (cyberzagrożenia, analiza potrzeb – cyberbezpieczeństwo), lista projektów do realizacji, podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych kadry (szkolenia). Osiągnięcie celów strategii będzie wymagać przeznaczenia na jej realizację odpowiednich środków finansowych (środki własne oraz zewnętrzne).

Następnie dyrektor Jacek Salwiński omówił działalność i plany Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa (CDN) z uwzględnieniem harmonogramu wystaw i otwarcia nowej siedziby w Domu pod Krzyżem. Przedstawił topografię budynku i jego przemiany architektoniczne.

W szczegóły projektu o nazwie Atlas Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa wprowadził członków Rady dr Andrzej Szoka, kierownik CDN. Opisał zawartość Atlasu, jak m.in. szopki, Lajkonik, krakowska koronka klockowa, podkreślił jednak, że takich elementów mogą być setki, a nawet tysiące. Czas realizacji projektu wynosi 36 miesięcy (do 16 czerwca 2027 roku). Będzie się składał z dwóch tomów, a liczba ta wynika z faktu, że Atlasowi przyświeca cel wydania publikacji. Pierwszy tom obejmie zachodni Kraków, gdzie szczególnie dużo zwyczajów ma swój początek.

Anna Wdzięczny, kierownik Działu Technicznego Muzeum, omówiła stan inwestycji w dawnym kinie Światowid. Przedstawiła wizualizację budynku po zakończonej modernizacji i rozbudowie w 2028 roku w kontekście stworzenia nowej wystawy stałej oraz wygospodarowania przestrzeni dla mieszkańców Nowej Huty. Podkreśliła bardzo duży zakres dofinansowania z programu FEnIKS, wynoszący 76,5 mln zł przy całkowitej szacowanej wartości projektu 99,5 mln zł netto (jak już wspomniano, brakujące 23 mln zł pochodzi ze środków Gminy Miejskiej Kraków).

W dyskusji głos zabrała dr hab. Katarzyna Mieczkowska, która zapytała o szczegóły projektu. Na pytanie odpowiedział dyrektor Jacek Salwiński, wskazując, że projekt powstał kilka lat temu, a za jego stworzeniem stoją zarówno historycy z Warszawy, jak i zespół muzealny.

Ks. dr hab. Dariusz Raś przypomniał, jak bardzo ważnym miejscem było kino Światowid w latach siedemdziesiątych XX wieku i zapytał, czy Muzeum planuje przywrócić to dziedzictwo w nowej aranżacji. Dyrektor Michał Niezabitowski wyjaśnił, że kwestia kina była mocno dyskutowana. Muzeum powstało na mocy decyzji ministra kultury i dziedzictwa narodowego Bogdana Zdrojewskiego jako Muzeum PRL-u, które w 2013 roku zostało powierzone naszej instytucji do prowadzenia. W utworzenie tego Muzeum była zaangażowana Krystyna Zachwatowicz, żona Andrzeja Wajdy, która sugerowała przebudowę sali kinowej według jej pomysłu. Muzeum zdecydowało się na wykorzystanie sali kinowej zgodnie z zaleceniami konserwatorskimi, tj. jako przestrzeń wystaw czasowych, salę odczytowo-konferencyjną i bibliotekę, natomiast kino letnie zostanie uruchomione na dachu budynku.

Wobec wyczerpania dyskusji i braku wolnych wniosków wiceprzewodniczący Rady prof. Jan Święch zamknął posiedzenie, dziękując wszystkim za obecność.